

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Prozodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského

(hesla 888–980)

A Prosodic Analysis of the Learning Dictionary of Modern Chinese

(headwords 888–980)

OLOMOUC 2021 Noemi Hvolková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tereza Slaměnková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Prozodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 888–980)* vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Anotace

V této bakalářské práci se zabývám prozodickou stránkou moderní čínštiny. Navazuji přitom na dílo profesora Oldřicha Švarného, který vytvořil transkripci zachycující suprasegmentální rysy řeči. Zároveň zpracoval rozsáhlý korpus čínských vět, jejichž prozodickou realizaci zaznamenal v *Učebním slovníku jazyka čínského*. Ve své práci si kladu za cíl provést analýzu rytmického členění části tohoto vzorku. Konkrétně se jedná o 803 příkladových vět u hesel 888–980, které jsem nejdříve převedla do elektronické podoby. V rámci jejich analýzy se v prvním kroku zaměřuji na lineární členění, přičemž zkoumám počet a velikost kól, segmentů a slabik. Následně se věnuji rytmickému členění jednotlivých segmentů, slabiky klasifikuji na základě sedmi stupňů prominence a popisuji, z jakých rytmických sledů jsou segmenty tvořeny. V dalším kroku se soustředím na rytmické členění kól. Výsledky své analýzy komparuji se zjištěními Oldřicha Švarného a Terezy Slaměňkové.

Klíčová slova: prozodická transkripce, Oldřich Švarný, lineární členění, rytmické členění, sedm stupňů prominence, Učební slovník jazyka čínského

Počet stran: 59

Počet znaků: 85 203

Počet použitých zdrojů: 18

Počet příloh: 5

Ráda bych tímto poděkovala své vedoucí práce Mgr. Tereze Slaměňíkové, Ph.D. za odborný dohled, za cenné rady a připomínky, které mi pomohly tuto práci zkompletovat, a za ochotný a vstřícný přístup.

Obsah

Seznam tabulek a grafů.....	7
Tabulky	7
Grafy	7
Seznam zkratek.....	8
Ediční poznámka.....	9
Úvod.....	10
Teoretická část	11
Charakteristika čínštiny.....	11
Prozodická transkripce O. Švarného	12
Lineární členění.....	13
Sedm stupňů prominence	13
Rytmičné členění.....	14
Prozodický výzkum v ČR	15
Metodologie.....	16
Analýza	19
Lineární členění.....	19
Lineární členění kól.....	20
Lineární členění segmentů.....	20
Prominence slabik	21
Analýza segmentů	22
Jednoslabičné segmenty	23
Dvouslabičné segmenty.....	25
Trojslabičné segmenty.....	27
Čtyřslabičné segmenty.....	30
Pětislabičné segmenty	33
Šesti- a víceslabičné segmenty	38

Shrnutí analýzy segmentů.....	43
Analýza kól	44
Typ A – Jednosledová kóla	45
Typ B – Kóla bez susedství arží	46
Typ C – Kóla s bezprostředním susedstvím arží	47
Typ D – Kóla s atónickou slabikou, která zabraňuje susedství arží	49
Shrnutí analýzy kól.....	50
Závěr	52
Resumé.....	54
Seznam zdrojů.....	55
Seznam příloh	57
Přílohy na CD.....	57
Přílohy dokumentu	57
Přílohy dokumentu.....	58

Seznam tabulek a grafů

Tabulky

Tabulka č. 1 - Velikost kól.....	20
Tabulka č. 2 - Velikost segmentů	21
Tabulka č. 3 - Počet iktů	23
Tabulka č. 4 - Rytmus dvouslabičných segmentů	25
Tabulka č. 5 - Rytmus trojslabičných segmentů.....	27
Tabulka č. 6 - Rytmus čtyřslabičných segmentů	30
Tabulka č. 7 - Rytmus pětislabičných segmentů	34
Tabulka č. 8 - Zastoupení iktů v šesti- a víceslabičných segmentech	39
Tabulka č. 9 - Rytmus šesti- a víceslabičných segmentů	39
Tabulka č. 10 - Shrnutí rytmického členění segmentů	44
Tabulka č. 11 - Rytmičké členění jednosledových kól.....	45
Tabulka č. 12 - Rytmičké členění kól bez sousedství arzí.....	46
Tabulka č. 13 - Rytmičké členění kól se sousedstvím arzí.....	48
Tabulka č. 14 - Rytmičké členění kól s atónickou slabikou mezi dvěma arzemi.....	49
Tabulka č. 15 - Shrnutí rytmického členění kól.....	51

Grafy

Graf č. 1 - Prominence slabik	22
Graf č. 2 - Pozice jednoslabičných segmentů v kólech	24
Graf č. 3 - Zastoupení typů kól	45

Seznam zkratek

PTR Prozodická transkripce

AČ Absolutní četnost

RČ Relativní četnost

Publikace:

USJČ Učební slovník jazyka čínského

HČP III Hovorová čínština v příkladech III

Základní rytmičné sledy:

AS Ascendentní sled

ASe Ascendentní sled s příklonkou

DE Descendentní sled

pDE Descendentní sled s předklonkou

AKR Akronymický sled

pAKR Akronymický sled s předklonkou

AKRe Akronymický sled s příklonkou

pAKRe Akronymický sled s předklonkou i příklonkou

Prominence slabik:

ZT Zdůrazněně tónická slabika

PI Plně tónická slabika iktová

PN Plně tónická slabika neiktová

OI Oslabeně tónická slabika iktová

ON Oslabeně tónická slabika neiktová

AT Atónická slabika

Ediční poznámka

Ve své bakalářské práci uvádím termíny ve zjednodušených čínských znacích 简体字, přičemž k zápisu používám font SimSun. Zároveň je přepisuji do latinky pomocí mezinárodně uznávané transkripce 拼音 *pinyin* bez tónových značek, kterou označuji kurzívou. Příklady v prozodické transkripci jsou v textu odlišeny fontem `Courier New`.

Úvod

Prozodická stránka moderní čínštiny je značně komplikovanější, než je tomu například u češtiny. Čínský jazyk se vyznačuje čtyřmi tóny, které mají schopnost rozlišovat významy slov. V souvislé promluvě se však tóny některých slabik „ztrácí“ a jiné jsou naopak výraznější než ostatní. Tento jev je velmi důležitý, neboť slovosled čínštiny je pevný a ke zdůraznění je často nutné využít právě prozodických vlastností, jako je hierarchizace prominence slabik a lineární členění vět.

Výzkumem této oblasti čínštiny se zabýval profesor Oldřich Švarný, který vytvořil transkripci čínštiny zachycující její suprasegmentální rysy. Tato prozodická transkripce nejenže umožňuje analyzovat rytmické členění vět realizovaných rodilými mluvčími, ale je také užitečná studentům čínštiny pro osvojení si přirozeného mluveného projevu. O. Švarný je rovněž autorem stěžejního díla pro mou práci, *Učebního slovníku jazyka čínského* (USJČ). Jedná se o rozsáhlý projekt, ve kterém se zaměřil na funkční charakteristiku jednotek ekvivalentních slovům v evropských jazycích a na využití prozodických vlastností v čínštině.¹ Slovník zahrnuje 16 000 exemplifikačních vět, které jsou doplněny českým překladem a jejich prozodickou transkripcí pořízenou podle nahrávek vět namluvených rodilou mluvčí. Analýza části těchto vět v prozodickém přepisu je hlavním cílem této práce. Jako návod pro zpracování vzorku a provedení analýzy slouží článek Terezy Slaměňkové *Rytmické členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50)*, v němž je popsáno vyhodnocení příkladových vět k prvním padesáti heslům slovníku. Analýza další části tohoto rozsáhlého korpusu přispěje k prohloubení porozumění prozodické rovině čínštiny.

V teoretické části této práce stručně uvedu obecnou charakteristiku čínštiny a představím prozodickou transkripci O. Švarného. Zaměřím se také na vymezení nejdůležitějších pojmů, s nimiž pracuji. Přitom se budu řídit systémem vyvinutým O. Švarným, který je vysvětlen v *Hovorové čínštině v příkladech III (HČP III)*. Jednu kapitolu věnuji situaci výzkumu prozodie čínštiny v ČR, přičemž zmíním několik českých sinologů zabývajících se touto problematikou. V kapitole „Metodologie“ popíšu proces přípravy a zpracování analyzovaného vzorku. V analytické části nejdříve uvedu výsledky analýzy lineárního členění kól i segmentů. Vyhodnotím také zastoupení slabik podle prominence. Následně se zaměřím na popis rytmického členění segmentů

¹ Švarný, 1998: xxii

rozdělených podle počtu slabik, které na závěr shrnu a zobecním. Nakonec budu zkoumat povahu rytmických sledů v rámci kól. Získané hodnoty rovněž srovnám s výsledky analýz T. Slaměnikové a O. Švarného.

Teoretická část

Charakteristika čínštiny

Současná podoba čínštiny, která je po roku založení ČLR oficiálně uznávaná jako jazykový standard, se nazývá 普通话 *putonghua*.² Je definována jako „společný jazyk čínského národa, jehož fonetickým standardem je pekingská výslovnost, základním dialektem jsou severní nářečí a mluvnickým standardem jsou vzorová díla napsaná současnou spisovnou čínštinou“.³

Pro přepis čínštiny do latinky byla zavedena abeceda 拼音 *pinyin*, která zachycuje výslovnost znaků včetně tónů.⁴ Tohoto systému využil profesor Oldřich Švarný pro vytvoření prozodické transkripce čínštiny, v níž jsou však kromě samotné výslovnosti slabik brány v potaz také suprasegmentální rysy řeči. To znamená, že zaznamenává rytmus souvislé promluvy, který je tvořen pomocí přízvuků a frázování v závislosti na tempu řeči.

Čínština nese rysy izolujícího jazyka v tom smyslu, že se její slova neskloňují ani nečasují a její nejmenší významové jednotky jsou neměnné.⁵ Na rozdíl od jazyků flektivních či aglutinačních, které využívají prefixy a sufixy s gramatickými funkcemi, má čínština mnohem vázanější slovosled – ten bývá hlavním prostředkem k vyjádření různých charakteristik slov a gramatických vztahů.⁶ Jelikož obměny slovosledu jsou možné pouze v omezené míře a za určitých okolností, ke zdůraznění a naznačení subjektivního zabarvení slouží především prozodické vlastnosti, tj. „členění vět na rytmické celky, hierarchizace prominence slabik v rámci těchto celků i vzájemná hierarchizace iktových slabik.“⁷

² Trísková, 2012: 14.

³ Ibid.

⁴ Ibid: 21.

⁵ Švarný – Uher, 1998: 85.

⁶ Švarný – Uher, 2014: 134.

⁷ Ibid.

Prozodická transkripce O. Švarného

Jelikož přepis v *pinyin* nezachycuje prozodické rysy jazyka, neumožňuje studentům čínštiny plně napodobit přirozenou souvislou promluvu. Aby došlo k odstranění tohoto problému, pracoval O. Švarný na vývoji prozodické transkripce (PTR), která zaznamenává stupeň přízvuchnosti jednotlivých slabik a členění řeči.⁸ Jako základ této transkripce slouží *pinyin*, ke kterému jsou přidány grafické značky pro konkrétní prozodické jevy.⁹

Systém značení O. Švarný postupně zdokonaloval, vzniklo tedy více verzí PTR, které popisuje Hana Třísková ve svém článku *Prozodická transkripce čínštiny O. Švarného: čtyři historické verze*.¹⁰ Rovněž v něm uvádí publikace, které byly O. Švarnému při vývoji prozodické transkripce inspirací. Byla to například učebnice *Beginning Chinese* od Johna DeFrancise, v níž jsou mezi slova, která tvoří jeden segment, kladeny spojovníky, je v ní užitá interpunkce a hlavní přízvuk je značen kolmičkou před danou slabikou.¹¹ Další díla, která H. Třísková zmiňuje, jsou slovník *Dictionary of Spoken Chinese*, který byl inspirací pro zavedení akronymického pravidla, a publikace ruského sinologa A. N. Spěšněva *Fonetika kitajského jazyka*.¹²

Dílem, ve kterém se objevuje první verze PTR, je učebnice *Úvod do hovorové čínštiny*, která byla vydána v roce 1967.¹³ Švarný zde zatím nepracuje s *pinyinem*, ale s odbornější variantou české standardní transkripce.¹⁴ V této transkripci jsou rozlišeny tři stupně přízvukové prominence, slova tvořící jeden segment jsou spojena obloučkem a hranice větných úseků (kól) jsou označena kolmičkou nebo interpunkcí.¹⁵ Druhá podoba prozodické transkripce je založena na *pinyin* a jedná se již o ucelený systém, který byl v dalších verzích PTR zdokonalován spíše pouze graficky.¹⁶ Finální čtvrtá verze transkripce je uplatněna v USJČ, ze kterého ve své práci primárně vycházím. Podoba

⁸ Třísková, 2011b: 41.

⁹ Pospěchová, 2016a: 21.

¹⁰ Třísková, 2011a.

¹¹ Ibid: 45.

¹² Ibid.

¹³ Švarný – Rotterová – Bartůšek, 1967.

¹⁴ Ibid, 2011a: 46.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid: 47.

značení konkrétních prozodických jevů ve slovníku a provedené úpravy při přepisu do elektronické podoby jsou uvedeny v kapitole „Metodologie“.

Lineární členění

Švarný dělí věty a souvětí na kóla, což jsou významové úseky s ucelenou rytmickou strukturou, zakončené přeryvem (pauzou), který trvá zlomek až $\frac{3}{4}$ sekundy nebo více.¹⁷ Jsou charakterizované tázací, neukončující nebo ukončující intonací. Hranice kól se nejčastěji vyskytují v souvětích na předělu vět (mohou se však objevovat také na jiných pozicích ve větě) a jsou značena interpunkčními znaménky. Průměrná délka kól je podle Švarného 6 až 7 slabik a je částečně závislá na délce a složitosti vět.¹⁸

Kóla se dále rozpadají na segmenty. Těmi mohou být jednotlivé (liché) iktové slabiky, nebo skupiny dvou či více slabik, které spolu tvoří descendentní (sestupné) nebo ascendentní (vzestupné) sledy.¹⁹ Descendentním sledům mohou předcházet předklonky a k ascendentním sledům mohou být připojeny příklonky. Tyto sledy se mohou také navzájem spojovat a vytvářet tak složitější segmenty. Švarný uvádí, že průměrná délka segmentů je mnohem variabilnější a, na rozdíl od kól, více závislá na tempu řeči. V pomalejší řeči převažují segmenty s jednou iktovou slabikou, zatímco v rychlejší řeči se jednoiktové segmenty snadno spojují do delších segmentů s více iktovými slabikami. V průměru jejich délka kolísá mezi 2,5 až 4,5 slabikami.²⁰ Slabiky, které tvoří segment, jsou psány dohromady (pokud se jedná například o kompozita, slovesa s vido-časovými ukazateli či jména s jednoslabičnými záložkami), nebo jsou spojeny spojovníkem.²¹ Jednotlivé segmenty jsou od sebe odděleny mezerami.

Sedm stupňů prominence

V čínštině jsou rozlišovány slabiky tónické (přízvučné) a atónické (nepřízvučné). Při spojování tónických slabik do slov a vět však může docházet k oslabování (ale i zdůrazňování) jejich tónů, které je ovlivněno různými faktory, jako je postavení slabiky ve slově, tempo řeči nebo subjektivní zdůraznění jiné slabiky.²² Přízvukově prominentní slabiky se vyznačují realizací tónu ve vyšší poloze (3. tón je naopak realizován v hlubší

¹⁷ Švarný – Uher, 1998: 23.

¹⁸ Ibid: 24.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid: 25.

²² Švarný, 2001: 40 – 56.

poloze) a delším trváním.²³ Při oslabování přízvuchnosti slabiky se tedy její tón stává méně výraznějším a dochází k jejímu zkrácení.

Pro rozlišení míry přízvuchnosti jednotlivých slabik stanovil Švarný sedm stupňů prominence: atónické slabiky atónové, které jsou vždy bez tónu; atónické slabiky neutralizované; oslabeně tónické slabiky; plně tónické slabiky; a zdůrazněně tónické slabiky. Slabiky plně tónické a oslabeně tónické navíc rozděluje na iktové (arze – nesou rytmický přízvuk) a neiktové (theze – bez rytmického přízvuku).²⁴ Zdůrazněně tónické slabiky jsou vždy iktové. Pro zápis jednotlivých stupňů prominence slabik v PTR O. Švarný zavedl speciální grafické značení, které popisují v kapitole „Metodologie“.

Rytmické členění

Jak již bylo zmíněno, dvě nebo více slabik spolu tvoří rytmické sledy, které se mohou spojovat do složitějších segmentů s ucelenějším rytmem.²⁵ V závislosti na rozmístění iktových a neiktových slabik jsou rozlišovány tři základní typy sledů: ascendentní, descendentní a akronymický.

V ascendentních (vzestupných) sledech jsou theze umístěny před iktovou slabikou. Jestliže se v rámci sledu vyskytuje více thezí, musí být jejich prominence vzestupná (nejvíce třístupňová).²⁶

V descendentních (sestupných) sledech jsou theze umístěny za iktovou slabikou. Jestliže je thezí více, může být jejich prominence sestupná (nejvíce třístupňová), častěji se však jedná o slabiky atónické.²⁷

Pokud se v troj- a víceslabičných sledech vyskytuje iktus na první i poslední slabice, jedná se o rytmus akronymický (podle rytmu akronymických zkratk jako OSN, ČSD apod.).²⁸ Při určování iktovosti několika za sebou následujících plně tónických slabik se řídíme tzv. akronymickým pravidlem, podle něhož je v takovýchto dvouslabičných segmentech druhá slabika iktová, a ve více než dvouslabičných segmentech je rytmický přízvuk na první a poslední slabice, přičemž nejméně prominentní je slabika druhá.²⁹

²³ Švarný, 2001: 40 – 42.

²⁴ Švarný – Uher, 1998: 23 – 25.

²⁵ Ibid: 24.

²⁶ Ibid: 33.

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid: 26.

²⁹ Ibid: 27.

Prozodický výzkum v ČR

V souvislosti s prozodií čínského jazyka bych ráda zmínila několik sinologů, kteří svým výzkumem přispěli k rozšíření poznatků v této často opomíjené jazykové oblasti. Ačkoliv jsem se během své práce setkala s publikacemi mnoha zahraničních vědců spojených s touto tematikou, většina z nich se soustředí pouze na některé prozodické jevy čínštiny. Například Xiao-nan Susan Shen, Chiu-yu Tseng a Eva Gårding se ve svých studiích z 80. až 90. let minulého století zabývají především vlivem tónů na intonaci³⁰ a Shunde Jin ve své práci zkoumá větný přízvuk a souvislost mezi prominencí slabiky a její délkou a intonací.³¹ Ve své práci však vycházím primárně z poznatků O. Švarného, proto se zde zaměřuji spíše na české badatele, kteří navázali na jeho dílo a posunuli tak výzkum v oblasti prozodie čínštiny dál.

Český sinolog doc. Mgr. David Uher, PhD. byl žákem O. Švarného, s nímž spolupracoval na některých publikacích týkajících se prozodického systému čínštiny, jako je *Úvod do studia hovorové čínštiny*³² a *Hovorová čínština v příkladech I–IV*³³. Je také hlavním autorem dvou dílů *Učebnice čínské konverzace*³⁴, které jsou určeny k výuce mluvené čínštiny. Učební materiál je uváděn v přepise do latinky a v druhém dílu učebnice je využito PTR. Obě učebnice jsou navíc doplněny CD s nahrávkami textů všech lekcí namluvených rodilými mluvčími. Jsou proto vhodným prostředkem pro akvizici správné výslovnosti i prozodických vlastností čínštiny.

Výzkumem čínského jazyka včetně jeho prozodických rysů se v českém prostředí zabývá také Mgr. Tereza Slaměnková, Ph.D., která je spoluautorkou *Učebnice čínské konverzace II*. Společně s D. Uhrem se navíc podílela na článku *Prozodická analýza monologu*, jehož předmětem je analýza vzorku izolovaných vět z prvního dílu této učebnice.³⁵ Kromě toho je důležitou publikací T. Slaměnkové článek *Rytmické členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50)*, který je vzorem pro mou i další práce, jež si kladou za cíl vyhodnotit prozodické vlastnosti části korpusu příkladových vět z USJČ.

³⁰ Shen, 1990; Tseng, 1990; Gårding, 1987.

³¹ Jin, 1996.

³² Švarný – Uher, 1997.

³³ Švarný – Uher, 1998.

³⁴ Uher – Liu – Vykoukal, 2007; Uher – Slaměnková – Jin, 2016.

³⁵ Uher – Slaměnková, 2015: 104.

Autorkami dalších děl, které byly oporou pro tuto práci, jsou PhDr. Hana Třísková, Ph.D. a Mgr. Zuzana Pospěchová, Ph.D. Hana Třísková ve svých studiích věnuje pozornost především problémům výuky mluvené čínštiny. Vypracovala rovněž novou studijní příručku *Mluvte čínsky hezky: Prozodie hovorové čínštiny* (2020), která má přístupnou formou vysvětlit základní suprasegmentální jevy hovorové čínštiny. Látka je podepřena větnými příklady v prozodické transkripci a jejich zvukovou podobou na přiloženém USB. Zuzana Pospěchová si ve své práci *Tónové změny v moderní čínštině ze sociolingvistické perspektivy* klade otázku, jak věk a gender mluvčích ovlivňuje prozodickou realizaci vět.³⁶ Tímto obohatila výzkum prozodické roviny čínštiny o sociolingvistický aspekt. Zajímá se také o prozodickou transkripci a její využití ve výuce čínštiny.³⁷

Metodologie

Předmětem mé analýzy byly příkladové věty z třetího dílu *Učebního slovníku jazyka čínského* pod hesly 888–980. Zatím neexistuje digitální verze slovníku, proto bylo nutné dané věty nejdříve převést do elektronické podoby. Kromě prozodické transkripce jsem věty přepsala také v čínských znacích a v českém překladu. Při prepisu těchto vět do dokumentu Microsoft Word jsem každou z nich označila číselným kódem založeným na číslování vět ve slovníku, který zajišťuje větší přehlednost a snadnější dohledatelnost. Tento kód se skládá ze dvou částí, které jsou oddělené tečkou, přičemž první část představuje číselné označení hesla a část za tečkou odpovídá pořadovému číslu věty v rámci hesla. Číslo hesla má vždy čtyři cifry a číslo věty má vždy cifry dvě. Jelikož můj vzorek obsahuje pouze hesla označena čísly v řádu stovek, byla v kódu před každé číslo hesla přidána nula. Stejný princip platí také u části kódu představující větu, kde nula předchází každému číslu od 1 od 9. To znamená, že například kód čtvrté věty pod heslem 901 vypadá takto: 0901.04.

Některé věty jsou ve slovníku uvedeny ve více verzích. Jedná se zpravidla o věty, které se vyznačují využitím odlišného lexika, nebo o věty ve více prozodických realizacích. Lexikální varianty vět byly označeny přidáním písmen a, b, c atd. k číselnému kódu. V případech variant prozodických bylo využito stejného značení, které zvolil O. Švarný k odlišení v USJČ, ke kódu jsem tedy připojila písmeno v. Ve vzorku se rovněž

³⁶ Pospěchová, 2016a: 17.

³⁷ Pospěchová, 2016b; Pospěchová, 2015.

vyskytly věty, které měly u svých lexikálních verzí také prozodickou variantu, v těchto případech jsem za dané písmeno značící lexikální variantu připsala písmeno v. Ojedinele se lze ve slovníku setkat s větami dvakrát označenými stejným číslem, z nichž jedna je navíc označena písmenem a. Tyto věty jsem zapsala v podobě shodné s označením ve slovníku. Níže uvádím příklad naposledy zmíněných případů a značení vět s více prozodickými variantami.

0937.01 ta¹-jiu **zhuān**-gàn sūn-ren₂-lì-jǐ-d-shir⁴.

0937.01a **zì**jǐ zuòcuòle, jiu-bié-yuan **bié**ren.

0937.01av zìjǐ zuò**cuò**le, jiu-**bié**-yuan biéren.

0937.02 nì₃-zhè-yang zuò, **wán**quan-shi sūnhai-zìjǐ.

0937.02v nì₃-zhè-yang zuò, wánquan-shi sūnhai-**zì**jǐ.

Při prozodickém přepisu byly použity značky rozlišující různé stupně prominence slabik, které se částečně shodují se značením O. Švarného v USJČ. K rozdílnému značení dochází konkrétně u zdůrazněně tónických slabik, které jsem zapisovala tučným bílým písmem na černém podkladu (ve slovníku jsou označeny kolmičkou před danou slabikou) a u slabik oslabeně tónických neiktových, u nichž je prominence značena číslicí v dolním indexu odpovídající tónu slabiky (Švarný je značil tečkou pod slabikou, u slabik ve třetím tónu použil místo tečky půloblouček). Plně tónické slabiky iktové a neiktové jsou stejně jako ve slovníku uváděny s tónovými značkami nad hlavní samohláskou, přičemž iktovost odvozujeme na základě akronymického pravidla.³⁸ Stejný zápis, jaký zavedl Švarný, rovněž zůstává u oslabeně tónických slabik iktových označených číslicí, která odkazuje na tón, v horním indexu a u slabik atónických a atónových, které byly ponechány bez grafického značení tónů či číselných indexů. Přestože oslabeně tónické neiktové slabiky na začátku segmentů lze ponechat bez grafického označení³⁹, ve slovníku bývá prominence těchto slabik ve třetím tónu zaznačena. Při prozodickém přepisu jsem tedy u těchto slabik také zapsala číslo tónu v dolním indexu. Je vhodné zmínit, že kromě výše zmíněných změn ve značení prominence slabik bylo také upuštěno od zvláštního značení třetího tónu u slabik, po kterých následuje další slabika ve třetím tónu a slabika je tedy vyslovena v tónu druhém. Ať už se jednalo

³⁸ Švarný – Uher, 1998: 27.

³⁹ Švarný – Uher, 2014: 12.

o slabiky plně tónické nebo oslabeně tónické, v těchto případech jsem jejich tón vždy zapsala jako třetí.

V dalším kroku byly všechny věty v první variantě převedeny do excelového souboru, kde jsem je v jednotlivých listech rozčlenila na kóla (list 2) a na segmenty (list 3). Pokud se ve větě nacházelo více kól, bylo k jejich kódu přidáno číslo, které značí pořadí kóla ve větě. Například věta 0888.09, která má dvě kóla, je rozdělena a označena následovně: 0888.09-k1 zhè-ci-d lánqiu-bǐ**sà**i, 0888.09-k2 zǔzhi-d hèn-**hǎo**. U segmentů jsem nejdříve určila jejich pozici v kóle, přičemž jsem k rozlišení používala zkratky: „z“ – pro začátek kóla, „u“ – pro pozici uprostřed kóla, „k“ – pro konec kóla a „c“ pro segmenty, které samy tvoří celý kólon. Následovně jsem segmenty rozdělila podle počtu slabik od nejmenšího do největšího do dalších listů. To znamená, že v listu číslo 4 jsou uvedeny jednoslabičné segmenty, v listu číslo 5 dvouslabičné segmenty atd. Vzhledem k nízkému počtu jsem šesti- a víceslabičné segmenty zapsala společně do listu číslo 9.

Dále jsem postupovala podle metodiky vyvinuté O. Švarným a u rozdělených segmentů jsem provedla analýzu rytmického členění. K tomu bylo zapotřebí nejdříve určit, zda jsou jednotlivé slabiky nositeli iktu, a jejich prominenci, na základě čehož bylo možno vyhodnotit celkový rytmus. Slabiky jsem rozlišovala podle šesti zavedených stupňů prominence (v závorkách uvádím jejich zkratky používané při zpracování v excelovém souboru):

- Zdůrazněně tónické (ZT) – v excelovém souboru jsou označeny tučným písmem, nesou nejprominentnější přízvuk a jsou vždy iktové.
- Plně tónické iktové (PI) – slabiky jsou zapsány s tónovými značkami, bývají arzemí.
- Plně tónické neiktové (PN) – jsou značeny s tónovými znaménky stejně jako PI, ale nenesou rytmický přízvuk.
- Oslabeně tónické iktové (OI) – tón těchto slabik je zapsán v horním číselném indexu. Jsou realizovány jako arze a nesou tedy větší prominenci než ON.
- Oslabeně tónické neiktové (ON) – bývají označeny číslicí v dolním indexu nebo jsou ponechány bez grafického značení v případě, že stojí na začátku segmentu.

- Atónické (AT) – můžou to být slabiky atónové, které jsou vyslovovány vždy bez tónu, nebo slabiky tónově neutralizované. Atónické slabiky jsou zapsány bez značení tónu.

Po určení rytmů a dokončení analýzy segmentů jsem se přesunula zpět ke kólům, u kterých jsem popsala počet a průběh rytmických sledů. Kóla byla navíc v závislosti na sousedství arzí rozdělena do čtyř kategorií.

Nakonec jsem výsledky dílčích aspektů analýzy uvedla do tabulek, které jsem v excelovém souboru umístila vždy na pravou stranu listu. V listu číslo 10 jsem poté vytvořila přehled zastoupení všech segmentů, přičemž jsem segmenty s příslušnými počty slabik rozdělila podle počtu iktů a rytmického průběhu a shrnula jsem celkové zastoupení rytmů.

Součástí analýzy bylo také srovnání zjištěných výsledků s výsledky Oldřicha Švarného a Terezy Slaměňíkové. Při komparaci vycházím z hodnot uvedených ve článku T. Slaměňíkové *Rytmické členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1-50)* a v knize Hovorová *čínština v příkladech III* O. Švarného, který pracoval s korpusem namátkově vybraného textu z oddílů YD 201 – YD 204 HČP III.⁴⁰

Analýza

V této kapitole popíšu lineární členění kól a segmentů analyzovaného textu. Zaměřím se také na zastoupení slabik podle prominence. Dále uvedu výsledky analýzy rytmického členění segmentů a kól. Výsledné hodnoty jednotlivých aspektů analýzy rovněž srovnám se zjištěními O. Švarného a T. Slaměňíkové.

Lineární členění

Vzorek, který jsem zpracovala, dohromady obsahuje 803 vět, které jsou tvořeny 1 574 kóly rozdělenými na 3 243 segmentů o 9 925 slabikách. Z těchto hodnot jsem vypočítala, že jedna příkladová věta v průměru obsahuje 2 kóla, 4 segmenty a 12,4 slabik. T. Slaměňíková ve svém článku uvádí, že analyzované věty jsou v průměru tvořeny 1,6 kóly, 3,3 segmenty a 9,4 slabikami.⁴¹ Při zprůměrování hodnot vzorku O. Švarného lze zjistit, že každá věta obsahuje průměrně 2,2 kóla, 4,4 segmentů a 13,3 slabik.⁴² Údaje,

⁴⁰ Švarný – Uher, 1998: 23.

⁴¹ Slaměňíková, 2016: 67.

⁴² Švarný – Uher, 1998: 23–25.

kteře jsem získala ze svého vzorku, jsou tedy blíže výsledkům Švarného, hodnoty jsou však mírně nižší. Především počet slabik, který je menší o téměř celou jednu slabiku. Ve srovnání s analýzou T. Slaměňíkové jsou naopak všechna čísla vyšší, přičemž počet slabik se liší o celé tři slabiky.

Lineární členění kól

Ve své práci jsem zkoumala 1 574 kól, z nichž je každé tvořeno průměrně 2 segmenty a 6,3 slabikami. Průměrný počet segmentů se shoduje s výsledky T. Slaměňíkové i O. Švarného. Co se týče počtu slabik, mnou analyzovaná kóla jsou v průměru o trochu delší. T. Slaměňíková uvádí průměrně 5,7 slabik⁴³ a Švarný 6,2 slabik⁴⁴.

Následující tabulka představuje přehled četnosti kól podle počtu segmentů. Jsou v ní uvedeny hodnoty v jak absolutní (AČ), tak relativní četnosti (RČ).

Počet segmentů	AČ	RČ
1	400	25,4 %
2	743	47,2 %
3	370	23,5 %
4	56	3,6 %
5	5	0,3 %
Celkem	1574	100 %

Tabulka č. 1 - Velikost kól

Téměř polovina všech kól je tvořena právě dvěma segmenty. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou jsou kóla tvořená jedním segmentem, která představují asi čtvrtinu vzorku. Zastoupení třísegmentálních kól je potom nižší pouze o 2 procenta. Kóla tvořená čtyřmi a pěti segmenty se vyskytují poměrně zřídka, neboť jejich relativní četnost činí necelá 4 %. Všechny tyto výsledky zhruba odpovídají hodnotám zjištěným v analýze Terezy Slaměňíkové.⁴⁵

Lineární členění segmentů

Švarný v HČP III uvádí, že průměrná délka segmentů je poměrně variabilní a v závislosti na tempu řeči kolísá mezi 2,5 až 4,5 slabiky.⁴⁶ V mém vzorku je jeden

⁴³ Slaměňíková, 2016: 67.

⁴⁴ Švarný – Uher, 1998: 23.

⁴⁵ Slaměňíková, 2016: 67.

⁴⁶ Švarný – Uher, 1998: 24.

segment dlouhý v průměru 3,1 slabiky a přibližuje se tedy spíše ke spodní hranici tohoto rozmezí. Ve vzorku převládají segmenty dvouslabičné, které tvoří více než jednu třetinu všech segmentů. Jak je z níže uvedené tabulky patrné, druhou nejčastější skupinou jsou s téměř 30 % segmenty tvořené třemi slabikami a za nimi následují s rozdílem asi 10 % čtyřslabičné segmenty. Relativně vysokého podílu 8,5 % dosahují segmenty pětislabičné. Méně často se objevují segmenty jednoslabičné a šestislabičné, jejichž zastoupení je velmi podobné. Segmenty tvořené sedmi a osmi slabikami se vyskytují pouze výjimečně. S osmislabičnými segmenty, které jsou ve mnou zkoumaném vzorku nejdelší, jsem se setkala pouze ve 4 případech.

Počet slabik	AČ	RČ
1	80	2,5 %
2	1178	36,3 %
3	969	29,9 %
4	636	19,6 %
5	274	8,4 %
6	77	2,4 %
7	25	0,8 %
8	4	0,1 %
Celkem	3243	100,0 %

Tabulka č. 2 - Velikost segmentů

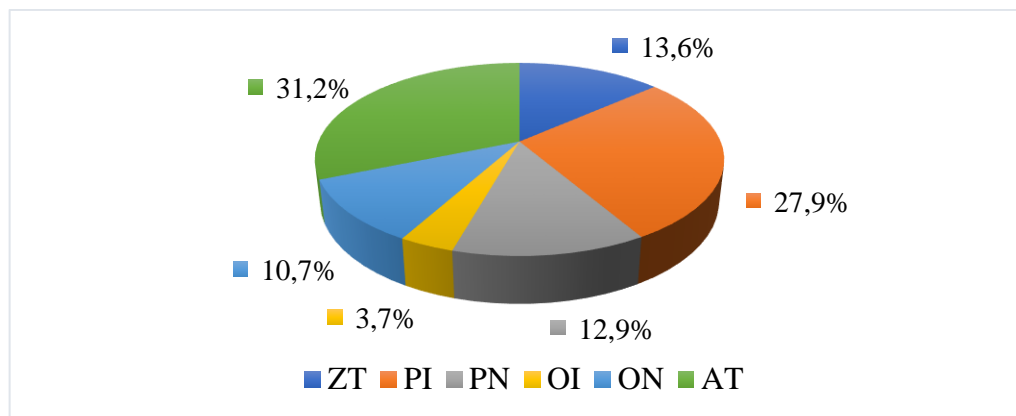
Ve srovnání s výsledky analýzy T. Slaměňíkové můžeme v tomto vzorku pozorovat menší četnost jednoslabičných segmentů o 2,6 %, dvouslabičných segmentů o 3 % a trojslabičných segmentů o 1,6 % a naopak častější zastoupení čtyřslabičných segmentů o 3,4 %, pětislabičných segmentů o 2,6 % a šesti a víceslabičných segmentů o 1,2 %.⁴⁷

Prominence slabik

Jak již bylo zmíněno, před samotnou analýzou rytmů jednotlivých segmentů jsem určila prominenci jejich slabik. Nejhojněji zastoupenými byly slabiky atónické. V grafu, který uvádím níže, lze vidět, že tyto slabiky v mém vzorku tvoří 31,2 %. Z celkového počtu 9 925 slabik tedy téměř třetinu tvoří slabiky realizované bez tónu. Jen cca o tři procenta nižší hodnoty pak dosahují slabiky plně tónické iktové. Další nejpočetnější skupinou jsou slabiky zdůrazněně tónické s relativní četností 13,6 %. Slabiky plně tónické neiktové představují velmi podobnou hodnotu. Oslabeně tónické neiktové slabiky tvoří

⁴⁷ Slaměňíková, 2016: 68.

jen nevelký rozdíl v četnosti se zastoupením asi 11 %. Naproti tomu oslabeně tónické iktové slabiky zaujímají pouze necelá 4 % z celkového počtu.

Graf č. 1 - Prominence slabik

Pokud bychom srovnali četnost iktových slabik s četností slabik neiktových, zjistíme, že neiktové slabiky tvoří převahu o necelých 10 %. Z grafu je rovněž patrné, že slabiky s plným tónem tvoří pouze 54,4 % vzorku, 14,4 % slabik jsou realizovány jako oslabeně tónické a 31,2 % slabik je bez tónu. Tyto hodnoty potvrzují teorii, že v moderní hovorové čínštině dochází k oslabování tónů a narůstá počet slabik bez distinktivního tónu.⁴⁸

Analýza segmentů

V této kapitole se budu zabývat podrobnějším popisem rytmického průběhu jednotlivých segmentů, které pro přehlednost rozdělím do podkapitol na základě počtu slabik a iktů. Jak již bylo zmíněno v kapitole „Lineární členění segmentů“, v analyzovaném korpusu se vyskytují segmenty s počtem jedné až osmi slabik, přičemž dvouslabičné segmenty jsou nejproduktivnější. Z důvodu nižšího počtu jsou segmenty s šesti a více slabikami zahrnuty do jedné skupiny. Ke každé skupině segmentů jsou zpracovány tabulky a grafy, které znázorňují zastoupení jednotlivých typů rytmu, a je k nim rovněž uvedeno několik příkladů.

Pokud se zaměříme na samotný počet arzí, ve vzorku se objevují segmenty s jedním, dvěma, třemi a čtyřmi iktami. Nejpočetnější skupinou jsou jednoiktové segmenty, které tvoří přes 64 % všech segmentů. Z tabulky č. 3 vložené níže je možné vidět, že nejvíce jednoiktových segmentů je zároveň tvořeno dvěma slabikami, konkrétně tato hodnota

⁴⁸ Švarný – Uher, 2014: 25.

dosahuje 56,2 %. Necelou třetinu, což je téměř o polovinu méně než jednoiktových segmentů, potom zaujímají segmenty se dvěma iktovými slabikami. Segmenty, které obsahují tři a více arzí se vyskytují pouze ojediněle, což je dáno menší četností segmentů tvořených pěti a více slabikami. Tyto segmenty zaujímají méně než 3 % vzorku, přičemž se zde jenom dva segmenty vyznačují čtyřmi iktovými slabikami.

Počet iktů	1 slabika	2 slabiky	3 slabiky	4 slabiky	5 slabik	6+ slabik	AČ	RČ
1 iktus	80	1178	657	146	26	5	2092	64,51 %
2 ikty	0	0	312	490	222	41	1065	32,84 %
3 ikty	0	0	0	0	26	58	84	2,59 %
4 ikty	0	0	0	0	0	2	2	0,06 %
Celkem	80	1178	969	636	274	106	3243	100,00 %

Tabulka č. 3 - Počet iktů

Jednoslabičné segmenty

Jelikož se jednoslabičná slova zpravidla vzájemně spojují do binárních dvojic, nebo se připojují k víceslabičným sledům jako předklonky, příklonky nebo iktové slabiky, jen výjimečně stojí samostatně a tvoří jednoslabičné segmenty.⁴⁹ Ve mnou analyzovaném textu se těchto segmentů nachází celkem 80, což odpovídá 2,5 % z celkového počtu segmentů. Švarný jednoslabičné segmenty označuje jako jednoiktové segmenty liché⁵⁰. Tyto segmenty tedy tvoří slabiky, které jsou vždy arzemí.

Vzhledem k tomu, že jsou liché segmenty tvořeny jedinou slabikou, nelze u nich zkoumat rytmický průběh. Co se týče prominence, mohou to být slabiky plně tónické iktové nebo zdůrazněně tónické. Během analýzy jsem však narazila na zvláštní případ zdůrazněně atónické slabiky **you** (呦), která tvoří samostatný segment a zároveň je celým kólem. Jedná se o citoslovce, které vyjadřuje překvapení či zděšení a běžně je realizováno v prvním tónu.

0922.14a jiǎ: ni₃-dài-**li**-lai-le-ma? yǐ: **you**, wǒ-**wàng**-le.

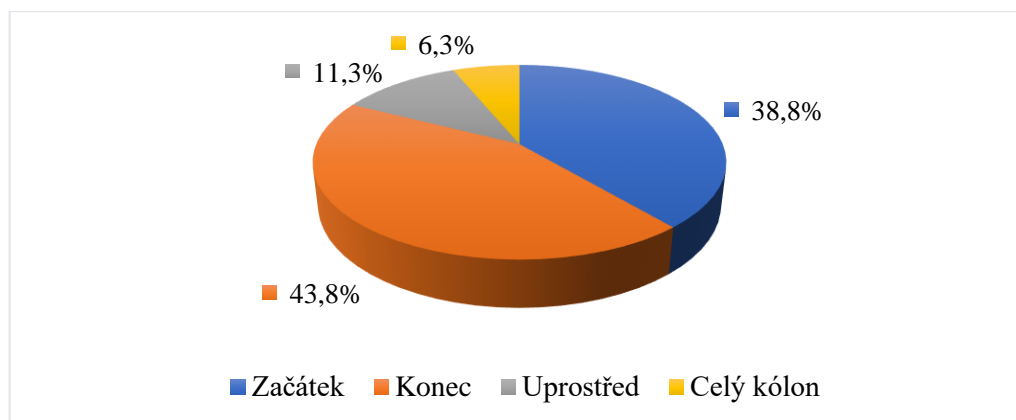
V jednoslabičných segmentech převažují slabiky realizované jako plně tónické iktové, které zaujímají téměř tři čtvrtiny celku, zatímco zdůrazněně tónické slabiky jsou zastoupeny jenom v jedné čtvrtině případů. V analýze T. Slaměnickové naopak většinu

⁴⁹ Švarný – Uher, 1998: 32.

⁵⁰ Švarný – Uher, 1998: 32.

představují slabiky zdůrazněně tónické, které jsou zastoupeny asi ve dvou třetinách jednoslabičných segmentů.⁵¹

Pro znázornění pozice jednoslabičných segmentů v kóle jsem zpracovala níže uvedený graf. Je z něj možné vyčíst, že nejvíce těchto segmentů se nachází na konci kóla a jen o pár procent méně jich stojí na začátku kóla. Liché segmenty, které tvoří celý kólon, se v tomto vzorku objevují spíše ojediněle, dohromady jich zde můžeme najít pouze 5.

Graf č. 2 - Pozice jednoslabičných segmentů v kólech

Ve zkoumaném textu se vyskytly tři věty, ve kterých poněkud atypicky stojí dva jednoslabičné segmenty vedle sebe. V prvním případě (ve větě 0903.03) se oba tyto segmenty nachází uprostřed kóla. Jedná se zde o číslovku „devět“ a jméno času „rok“, dohromady tedy „devět let“, nebo v kontextu věty „devítiletý“. Ve zbylých dvou větách (0915.01 a 0922.08) stojí jednoslabičné segmenty za sebou na začátku kóla a v obou případech je prvním segmentem zájmeno (osobní a ukazovací), za kterým následuje příslovce. U všech těchto vět, kde se vyskytly dva liché segmenty vedle sebe, platí skutečnost, že první ze dvou segmentů je realizován jako plně tónická iktová slabika, zatímco následující segment je vždy zdůrazněně tónický a tedy prominentnější.

0903.03 jiékesi¹luofá**kè**, yi³jing shíxingle jiǔ **nián** zhì-yìwu-jiaòyu.

0915.01 wǒ **zuì** bu-ài-chi₁-dǔz.

0922.08 nì-zen³me lián-yì-**bān**-d-lǐyi dou¹-bu-dǒng-a? zhè **tài** bu-jìn-rénqíng-le.

Jelikož se největší počet jednoslabičných segmentů vyskytuje na začátku a na konci kól, nejvíce těchto slov stojí ve větě na pozici podmětu či přísudku. Mohou ale tvořit

⁵¹ Slaměnková, 2016: 68.

i další větné členy jako určení, předmět, přívlastek nebo anteponovaný větný člen. Z hlediska funkční charakteristiky jsou tyto segmenty nejčastěji jednoslabičnými podstatnými jmény (0947.10), která zpravidla tvoří podmět nebo předmět. Dále se mezi jednoslabičnými segmenty nejčastěji objevují slovesa (0926.01), včetně rozdělených sloves objektových (0923.03a), a zájmena (0915.02). Méně frekventovanými jsou adverbia (0943.13) a adjektiva (0900.07), další slovní druhy se potom v korpusu vyskytují pouze ojediněle.

- 0947.10 **fēng**, ba-wo³men-**mào**z, chuīdiào-le.
- 0926.01 wo³-d míngzi **bú**-zhè-yàng xiě, zhe-yídìng-shi bǐ**wù**.
- 0923.03a gōnghuì juédìng, bà **sān**-tian-gōng.
- 0915.02 wǒ **yé**-hen-xǐhuan he-dǔzitāng.
- 0943.13 nǐ₃-suí-shēn dài-d-qián bu-**gòu**, wǒ-jiu **xiān** tì-ni-fù-ba.
- 0900.07 ta¹-d-**zhí**wei gāo, **zé**ren yě-dà.

Dvouslabičné segmenty

Dvouslabičné segmenty jsou stejně jako jednoslabičné vždy jednoiktové, mohou však tvořit dva typy rytmu – ascendentní (AS), nebo descendentní (DE). Tento rytmus určuje pořadí iktové slabiky. U descendentního sledu nese první slabika segmentu větší prominenci, přízvuk tedy klesá. Pokud je naopak druhá slabika realizována jako iktová a rytmus stoupá, jedná se o sled ascendentní. Z celkového počtu 1 178 dvouslabičných segmentů mírně převažují segmenty s descendentním průběhem.

Rytmus	AČ	RČ
AS	516	43,8 %
DE	662	56,2 %
Celkem	1178	100,0 %

Tabulka č. 4 - Rytmus dvouslabičných segmentů

Zjištěný poměr rytmických sledů u dvouslabičných segmentů se shoduje s výsledky analýzy O. Švarného a T. Slaměnikové. Procentuální zastoupení jednotlivých rytmů v mnou analyzovaném vzorku se však příliš neliší, v tomto ohledu se mé výsledky více přibližují hodnotám uvedeným O. Švarným, v jehož vzorku descendentní sledy

představují 55,6 % a ascendentní sledy 44,4 %.⁵² V analýze T. Slaměnikové tvoří descendentní sledy 65,3 % a ascendentní sledy 34,7 %.⁵³

Co se týče prominence, nejčastěji se dvouslabičné segmenty skládají z plně tónické iktové slabiky, po které následuje slabika atónická. Tato kombinace, která tvoří descendentní rytmus, se vyskytuje přibližně v 38 % případů. Druhou nejvíce zastoupenou kombinací v rámci descendentních sledů je zdůrazněně tónická slabika se slabikou atónickou (9 %). Nejvíce ascendentních segmentů vzniká spojením slabiky plně tónické neiktové se slabikou plně tónickou iktovou (20 %) a spojením plně tónické neiktové slabiky se slabikou zdůrazněně tónickou (12 %). Níže uvádím příklady spojení slabik s jednotlivými typy prominence u dvouslabičných segmentů. Zároveň jsou seřazeny od nejčastějších po nejméně frekventované.

0888.03-k1	gōngren	PI+AT	DE
0890.05-k2	píngjūn	PN+PI	AS
0891.08-k2	jiè- shū	PN+ZT	AS
0895.07-k1	nán bu	ZT+AT	DE
0893.13-k1	ní ₃ -bìng	ON+PI	AS
0911.01-k1	chí- ròu	ON+ZT	AS
0903.03-k2	yí ³ jìng	OI+AT	DE
0939.15-k3	jiānglái ₂	PI+ON	DE
0902.08-k1	sān -dài	ZT+PN	DE
0927.11-k2	ní-dei ³	ON+OI	AS
0918.03-k2	jīng shen ₂	ZT+ON	DE

Během analýzy jsem se zaměřila také na zastoupení dvouslabičných segmentů tvořených kompozity a segmentů tvořených syntagmaty. Ve zkoumaném vzorku se kompozita objevují častěji než syntagmata v poměru zhruba tři ku dvěma. Zejména u descendentních sledů převažují kompozita, u ascendentních sledů zastoupení kompozit a syntagmat nepředstavuje příliš velký rozdíl. Tato zjištění jsou odlišná od výsledků analýzy T. Slaměnikové, která ve svém článku uvádí, že u ascendentních

⁵² Švarný – Uher, 1998: 34.

⁵³ Slaměniková, 2016: 69.

i descendentních sledů převládají syntagmata.⁵⁴ Ve vzorku, se kterým pracoval O. Švarný, tvoří u descendentních segmentů větší část kompozita a u ascendentních segmentů převažují syntagmata.⁵⁵

Trojslabičné segmenty

Trojslabičné segmenty mohou obsahovat jednu nebo dvě arze. V analyzovaném vzorku je z celkového počtu 969 trojslabičných segmentů 68 % jednoiktových a zbývajících 32 % představují segmenty dvouiktové. Jednoiktové segmenty mohou být podle pořadí slabiky, která je arzí, tvořeny descendentními rytmičnými sledy, jestliže se iktová slabika nachází na začátku; nebo ascendentními sledy, v případě, že je poslední slabika segmentu realizována jako iktová. Častěji se však objevují segmenty s iktem na prostřední slabice, jejichž rytmus je určován jako descendentní s předklonkou (pDE), nebo méně obvykle jako ascendentní s příklonkou (ASe). Rytmus dvouiktových segmentů je potom vždy akronymický (AKR).

V níže vložené tabulce č. 6 uvádím konkrétní hodnoty zastoupení jednotlivých rytmů trojslabičných segmentů. Je z ní možné vidět, že mezi trojslabičnými segmenty převládá s téměř polovičním zastoupením descendentní rytmus, přičemž přibližně dvě třetiny z této hodnoty tvoří descendentní sledy s předklonkami. Naopak nejméně časté jsou segmenty tvořeny ascendentními sledy s příklonkami, a dohromady se segmenty, které mají ascendentní rytmus jako celek, představují přibližně 20 %.

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	DE	186	19,2 %
	pDE	282	29,1 %
	AS	100	10,3 %
	ASe	89	9,2 %
2 ikty	AKR	312	32,2 %
Celkem		969	100,0 %

Tabulka č. 5 - Rytmus trojslabičných segmentů

Trojslabičné segmenty jednoiktové

Profesor Oldřich Švarný v HČP III uvedl, že téměř polovina jednoiktových trojslabičných segmentů zkoumaného vzorku je tvořena descendentními sledy

⁵⁴ Slaměnková, 2016: 69.

⁵⁵ Švarný – Uher, 1998: 34-36.

s předklonkami, zatímco ascendentní sledy dohromady představují přibližně jenom čtvrtinu segmentů.⁵⁶ Tato zjištění zhruba souhlasí s výsledky analýzy Terezy Slaměnikové, v jejímž vzorku jsou descendentní sledy s předklonkami zastoupeny v 55 % těchto segmentů a asi 22 % zaujímají segmenty s ascendentním rytmem.⁵⁷ Ve mnou analyzovaných větách se nachází 657 jednoiktových segmentů trojslabičných, dohromady 29 % z nich má ascendentní rytmus a 43 % je tvořeno spojením předklonky s descendentním sledem.

Během analýzy jsem zjistila, že většina trojslabičných segmentů jednoiktových je realizována jako syntagmata, což rovněž odpovídá tvrzením O. Švarného a T. Slaměnikové. Ve vzorku zaujímají jednoiktová trojslabičná kompozita pouze necelých 6 % a nejčastěji bývají tvořena modifikovanými slovesy, nebo trojslabičnými substantivy. V descendentních kompozitech je iktus většinou umístěn na první slabice. V celém vzorku se nenachází žádné trojslabičné kompozitum realizované jako celkový ascendentní sled s iktem na poslední slabice. Níže je uvedena ukázka několika trojslabičných kompozit.

0914.05-k2	názōule	ASe
0921.10-k1	niánqīngrén	ASe
0895.02-k3	zhuāzhule	DE
0902.02-k2	xuéshengmen	DE
0935.02-k2	búdònggǎng	pDE

Jak již bylo zmíněno, určení, jaké rytmické sledy jednotlivé segmenty tvoří, závisí na umístění iktové slabiky. Čistě ascendentní a čistě descendentní sledy lze jednoznačně určit podle umístění arze, nicméně v segmentech, jejichž druhá slabika je nositelem iktu, je nutné brát v úvahu také syntaktické členění. Dvouslabičná kompozita zpravidla tvoří rytmický sled, přičemž zbylou lichou slabikou je předklonka nebo příklonka. Problematictější mohou být segmenty, které neobsahují kompozitum, a segmenty, které jsou tvořeny trojslabičným kompozitem, jelikož rytmus těchto segmentů je potřeba vyhodnotit na základě syntaktických vazeb mezi slabikami. Níže uvádím příklady segmentů podle jednotlivých typů rytmu.

⁵⁶ Švarný – Uher, 1998: 37.

⁵⁷ Slaměniková, 2016: 69-70.

Descendentní sledy

0888.09-k2	zǔzhi-d	(DE)
0897.02	dōu -cānjia ₁	(DE)
0900.01-k1	ta-fùqin	(pDE)
0901.01-k1	wo ₃ - zàn -jiè	(pDE)

Ascendentní sledy

0909.02-k1	yi-dī- xiě	(AS)
0921.01	yi-bei ₁ -jiǔ	(AS)
0925.04-k2	quán- jiā -d	(ASe)
0941.03-k1	kuàngjǐngli ₃	(ASe)

Trojslabičné segmenty dvouiktové

V korpusu se nachází celkem 312 dvouiktových trojslabičných segmentů, což odpovídá 32,2 % všech trojslabičných segmentů. Ve srovnání s výsledky T. Slaměňkové, která ve své analýze uvádí hodnotu kolem 40 %⁵⁸, je to o něco méně. Trojslabičná kompozita se zde vyskytují častěji než u jednoiktových trojslabičných segmentů, zauímají přibližně jednu čtvrtinu trojslabičných akronymických segmentů a nejčastěji jsou jimi substantiva a modifikovaná slovesa. Syntagmata bývají většinou tvořena spojením přívlastku se substantivem (0894.02-k3); spojením slovesa se substantivem nebo osobním zájmenem (0912.09-k2); spojením adverbia se slovesem nebo adjektivem (0920.06-k3) atd. U těchto segmentů je vždy arzí první a třetí slabika, tvoří tedy akronymický rytmus.

Akronymické sledy

0891.08-k3	jièshū- zhèng	(AKR)
0894.02-k3	wo ³ -d-tuǐ	(AKR)
0912.09-k2	qiǎngpo-wo ³	(AKR)
0920.06-k3	tè bie-lai ²	(AKR)

⁵⁸ Slaměňková, 2016: 72.

Čtyřslabičné segmenty

Čtyřslabičné segmenty mohou být, stejně jako segmenty trojslabičné, jednoiktové nebo dvouiktové. Ze vzorku 636 čtyřslabičných segmentů obsahuje více než 75 % dvě arze, zatímco segmenty, které mají jednu iktovou slabiku, představují pouze necelou jednu čtvrtinu. Tyto hodnoty jsou téměř totožné s výsledky T. Slaměnikové.⁵⁹

Jednoiktové segmenty jsou nejčastěji tvořeny descendentními sledy, kterým obvykle předchází předklonka. Dohromady představují přibližně 10 % čtyřslabičných segmentů. Vůbec nejproduktivnějším typem rytmického sledu v rámci těchto segmentů je však sled akronymický, který může být spojený s předklonkou (pAKR) nebo příklonkou (AKRe). Akronymické segmenty dohromady zaujímají téměř polovinu čtyřslabičných segmentů. Poměrně často se objevuje také kombinace dvou descendentních sledů (DE+DE). Naopak ascendentní sledy jako celek a seřazení dvou ascendentních sledů (AS+AS) se ve vzorku vyskytuje spíše ojediněle.

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	DE	15	2,4 %
	pDE	49	7,7 %
	AS	10	1,6 %
	ASe	38	6,0 %
	jiné	34	5,3 %
2 ikty	AKR	185	29,1 %
	pAKR	62	9,7 %
	AKRe	52	8,2 %
	DE+DE	178	28,0 %
	AS+AS	13	2,0 %
Celkem		636	100,0 %

Tabulka č. 6 - Rytmus čtyřslabičných segmentů

Čtyřslabičné segmenty jednoiktové

Z celkového počtu 146 jednoiktových čtyřslabičných segmentů je více než jedna třetina tvořena descendentními sledy s předklonkami a přibližně jedna čtvrtina ascendentními sledy s příklonkami. Výjimečně můžou v segmentech s iktem na druhé slabice po ascendentním sledu následovat i dvě příklonky (0918.06-k3). V mé analýze se mezi čtyřslabičnými segmenty vyskytlo pět takových případů (v excelovém souboru je

⁵⁹ Slaměniková, 2016: 71–72.

popisují jako ASee). Nejméně zastoupené jsou descendentní segmenty s arzí na první slabice, které představují asi 10 %, a ascendentní segmenty s arzí na poslední slabice, které se objevují v necelých 7 % jednoiktových čtyřslabičných segmentů. Přibližně ve 23 % jednoiktových segmentů se vyskytují takové, které vznikají spojením ascendentního a descendentního sledu (AS+DE), a v nichž je iktus realizován na druhé nebo třetí slabice. Tyto segmenty jsou zařazeny do kategorie „jiné“. Příklady všech rytmických sledů jsou uvedeny opět na konci této podkapitoly.

Podle O. Švarného jsou čtyřslabičné jednoiktové segmenty nejčastěji tvořeny descendentními sledy s předklonkami⁶⁰, což souhlasí s mými výsledky i s výsledky T. Slaměňíkové. V analýze T. Slaměňíkové jsou však druhou nejzastoupenější skupinou segmenty descendentní jako celek, které tvoří o 22 % více než ve mnou analyzovaném vzorku.⁶¹ Hodnoty zastoupení ascendentních sledů s příklonkami a kombinací ascendentního a descendentního sledu jsou naopak o něco nižší.

Mezi čtyřslabičnými segmenty jednoiktovými se kompozita objevují pouze ojediněle. V mém vzorku lze konkrétně napočítat tři kompozita, zbytek jednoiktových segmentů tvoří syntagmata. U všech tří kompozit se přitom jedná o směrově modifikovaná slovesa s iktem na první slabice.

0921.08-k2 zhànleqilai

0970.03-k2 **tuán**jieqilai

0975.06-k1 wāchulaile

Co se týče syntagmat, ve vzorku se opakovaně vyskytuje například spojení číslovky s numerativem a dvouslabičným substantivem; spojení modifikovaného slovesa s větnou partikulí 了 le; spojení adverbia nebo dvou adverbí se slovesem; a mnoho dalších.

Descendentní sledy

0948.03-k1 **dǎ**qilai-le (DE)

0888.05-k2 zūcheng-yi-ge (DE)

0906.03-k2 shì-**shéi**-zuò-d (pDE)

0972.21 tài-bēishang₁-le (pDE)

⁶⁰ Švarný – Uher, 1998: 40.

⁶¹ Slaměňíková, 2016: 80.

Ascendentní sledy

0910.03-k1	ta-wei ₄ -gémìng	(AS)
0954.02-k2	ke ₃ -bu ₄ -xǔ-dòng	(AS)
0918.06-k3	tòngg-hē-yi-chang	(AS _{See})
0967.14-k2	zai-xīhúshang	(AS _e)

Jiné

0923.04-k2	bàgōng-yùndong	(AS+DE)
0943.14-k1	nǐ ₃ -lián-zìji	(AS+DE)

Čtyřslabičné segmenty dvouiktové

Mezi čtyřslabičnými segmenty se nachází dohromady 490 segmentů se dvěma ikty, přičemž více než 60 % z nich má akronymický rytmický průběh. Zároveň je z celkového počtu 299 akronymických segmentů asi 20 % tvořeno připojením předklonky k trojslabičnému akronymickému sledu a přibližně 17 % vzniká spojením trojslabičného akronymického sledu s příklonkou. Nejčastějšími jsou však akronymické segmenty tvořené kombinací dvouslabičného descendentního sledu a dvouslabičného ascendentního sledu. Dále mohou dvouiktové segmenty vznikat seřazením dvou descendentních sledů nebo dvou ascendentních sledů. Jak již bylo zmíněno, první varianta je poměrně častá, kombinace dvou descendentních sledů představuje více než jednu třetinu dvouiktových čtyřslabičných segmentů. Naopak se dvěma po sobě následujícími ascendentními sledy se lze setkat pouze ve 13 případech, což odpovídá necelým 3 % těchto segmentů.

Ve srovnání s výsledky analýzy T. Slaměňíkové se v mém vzorku čtyřslabičných dvouiktových segmentů vyskytuje asi o 10 % méně segmentů akronymických, zhruba o 10 % více segmentů tvořených kombinací dvou descendentních sledů, a výskyt kombinace dvou ascendentních sledů je přibližně stejný.⁶²

Co se týče zastoupení kompozit, mezi čtyřslabičnými dvouiktovými segmenty tvoří pouze malý zlomek. Konkrétně jich je ve vzorku 7 a jejich výskyt je tedy méně častý než u jednoiktových segmentů. V šesti případech mají kompozita akronymický rytmus, přičemž se většinou jedná o vlastní jména, převážně o názvy míst (0977.04-k1). Kromě

⁶² Slaměňíková, 2016: 80.

toho se jednou vyskytlo také kompozitum, jehož rytmus jsem vyhodnotila jako kombinaci dvou descendentních sledů. Tímto kompozitem je modifikované sloveso (0891.12-k2).

0977.04-k1 sīluofákè

0891.12-k2 tīngbumíngjǐbai

Čtyřslabičná syntagmata mohou vznikat mnoha způsoby, velmi často se však jedná o dvouslabičná substantiva rozvinuta různými přívlasky.

Akronymické sledy

0889.02-k1 yí²-ge-tóngxué (AKR)

0913.02-k1 ānjīng-yì-xià (AKR)

0893.18-k2 shì-guóqìngjié (pAKR)

0914.05-k2 bā₃-nèi-benr-shū (pAKR)

0893.11-k3 hěnyou-qù-d (AKRe)

0967.13-k3 sàibuguò-ta (AKRe)

Descendentní sledy

0889.06 tèbiē-fāngfǎ (DE+DE)

0891.06-k3 yí²-ge-tiáoz (DE+DE)

Ascendentní sledy

0890.05-k4 yì-qīān-kèláng (AS+AS)

0943.08-k3 suì-chī-suì-mǎi (AS+AS)

Pětislabičné segmenty

Analyzovaný vzorek obsahuje celkem 274 pětislabičných segmentů. Tyto segmenty mohou mít jednu až tři arze, nejproduktivnější jsou přitom ty, které obsahují dvě iktové slabiky, s relativní četností 81 %. Pětislabičné segmenty jednoiktové a trojiktové mají shodné zastoupení 9,5 %. V analýze T. Slaměnikové jsou dvouiktové segmenty zastoupeny přibližně o 10 % méně a jednoiktové a trojiktové naopak o něco více.⁶³

⁶³ Slaměniková, 2016: 80.

Jak lze vidět v tabulce č. 7, nejčastějšími jsou segmenty akronymické dvouiktové. Ty dohromady zaujímají téměř 40 % všech pětislabičných segmentů a mohou mít akronymický rytmus jako celek nebo být spojené s předklonkou či příklonkou, případně s předklonkou i příklonkou zároveň (pAKRe). Více než třetina pětislabičných segmentů je tvořena kombinací dvou descendentních sledů, přičemž prvnímu sledu může předcházet předklonka (pDE+DE). Naproti tomu segmenty, které obsahují dva po sobě jdoucí ascendentní sledy, jsou po jednoiktových ascendentních segmentech druhou nejméně zastoupenou skupinou. V těchto segmentech může být k druhému ascendentnímu sledu rovněž vázaná příklonka (AS+ASe). Mezi pětislabičnými segmenty se vyskytlo asi 5 % takových, které obsahují dvě iktové slabiky, a mají jiný rytmický průběh. Tyto segmenty popíšu podrobněji v podkapitole „Pětislabičné segmenty dvouiktové“. Všechny trojiktové segmenty jsou vyhodnoceny jako akronymické a zároveň jsou (po dvouiktových segmentech akronymických a dvouiktových segmentech tvořených dvěma descendentními sledy) třetí nejpočetnější skupinou.

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	DE	1	0,4 %
	pDE	9	3,3 %
	ASe	4	1,5 %
	jiné	12	4,4 %
2 ikty	AKR	29	10,6 %
	pAKR	26	9,5 %
	AKRe	36	13,1 %
	pAKRe	16	5,8 %
	DE+DE	63	23,0 %
	pDE+DE	30	10,9 %
	AS+AS	6	2,2 %
	AS+ASe	2	0,7 %
	jiné	14	5,1 %
3 ikty	AKR	26	9,5 %
Celkem		274	100,0 %

Tabulka č. 7 - Rytmus pětislabičných segmentů

Mezi pětislabičnými segmenty lze identifikovat dvě kompozita, z nichž je jedno dvouiktové s akronymickým rytmem a jedno trojiktové. V obou případech se jedná o vlastní jméno, a to konkrétně o antroponymum a toponymum.

0975.11-k2 ésite^lā^{fā}

0977.02-k1 sāpotuōsi^{jī}

Pětislabičné segmenty jednoiktové

V korpusu se nachází celkem 26 jednoiktových pětislabičných segmentů. Necelá polovina z nich je tvořena kombinací ascendentního a descendentního sledu. Zhruba jedna třetina jednoiktových segmentů je realizována jako descendentní sled s předklonkou. Čistě descendentní sled se ve vzorku vyskytuje pouze jeden a tvoří tak nejmenší část těchto segmentů. Zbývající čtyři segmenty vznikají spojením ascendentního sledu s příklonkou, nebo častěji s více příklonkami. Dva z těchto segmentů obsahují dvě příklonky, jeden segment je tvořen ascendentním sledem s jednou příklonkou a k jednomu jsou připojeny příklonky tři.

V analýze T. Slaměnickové jsou všechny typy rytmů zastoupeny velmi rovnoměrně. Mezi jednoiktovými segmenty se, stejně jako v mém vzorku, nejméně vyskytují čistě descendentní sledy, jejich počet se však od ostatních rytmů liší pouze o jeden segment.⁶⁴

Descendentní sledy

0909.01-k3	fāshengle-shenme	(DE)
0952.03-k2	kuài- ^{shí} qilai-ba	(pDE)
0956.02-k1	wō ₃ -yāngqiule-ta	(pDE)

Ascendentní sledy

0943.11	dao-xī' ^{ān} -qu-le	(ASee)
0955.05-k1	yī ^{yuàn} -d-shihour	(ASeee)
0969.04-k1	ta-cong ₂ -lièhuōzhong ₁	(ASe)

Jiné

0943.10-k2	dajiā- ^{dōu} -yuànyì	(AS+DE)
0946.06-k1	bu-dǒng-lǐmao-d	(AS+DE)

⁶⁴ Slaměnicková, 2016: 80.

Pětislabičné segmenty dvouiktové

Ze vzorku 222 dvouiktových pětislabičných segmentů má téměř polovina akronymický rytmus, z toho zhruba jednu třetinu tvoří segmenty akronymické s příklonkou a 27 % segmenty s iktem na první a poslední slabice. Jedna čtvrtina těchto segmentů vznikla spojením předklonky s akronymickým sledem. Segmenty, které mají kromě předklonky i příklonku, představují nejmenší část dvouiktových akronymických segmentů se zastoupením 15 %.

Segmentů, které jsou tvořeny dvěma descendentními sledy, se ve vzorku nachází přibližně jenom o 6 % méně než segmentů akronymických. Tyto segmenty mohou vznikat kombinací jednoho dvouslabičného descendentního sledu a jednoho trojslabičného descendentního sledu, nebo připojením dvouslabičného descendentního sledu s předklonkou k dalšímu dvouslabičnému descendentnímu sledu. Oba rytmické průběhy jsou zastoupeny v poměru zhruba dvě ku jedné (DE+DE ku pDE+DE). Seřazení dvou ascendentních sledů zaujímá pouze 3,6 % a představuje tak nejmenší podíl dvouiktových segmentů. Poměr kombinace dvou ascendentních sledů bez příklonky a s příklonkou je tři ku jedné (AS+AS ku AS+ASe). Příklonku v těchto případech tvoří atributivní slove 的 d.

Objevují se zde také segmenty s méně obvyklými typy rytmu, které jsou zařazeny do kategorie „jiné“ a společně zaujímají 6,3 % dvouiktových segmentů. Nejčastěji se jedná o akronymický sled, po kterém následuje dvouslabičný sled descendentní (AKR+DE). Iktus je tedy realizován pouze na první slabice akronymického sledu, jelikož další iktová slabika stojí těsně za jeho poslední slabikou. Čtyři segmenty jsou tvořené kombinací ascendentního a akronymického sledu (AS+AKR), přičemž ve většině z nich je iktová první a třetí slabika akronymického sledu. Stejný počet mají také segmenty, ve kterých je mezi ascendentní a descendentní sled vložena atónická slabika d (AS+e/p+DE).

Ve srovnání s analýzou T. Slaměňíkové jsem ve svém vzorku zaznamenala mírně častější výskyt segmentů tvořených dvěma descendentními sledy. Konkrétně tyto segmenty tvoří zaokrouhleně 34 % vzorku T. Slaměňíkové, zatímco v mé analýze jich je o 8 % více. Naopak segmentů zařazených do kategorie „jiné“ se ve mnou analyzovaném vzorku nachází o 7 % méně. Procentuální zastoupení akronymických segmentů

a segmentů tvořených dvěma ascendentními sledy je v obou vzorcích srovnatelný, jelikož rozdíl mezi nimi je menší než 3 %.⁶⁵

Akronymické sledy

0895.08-k2	xuésheng-d-bà kè	(AKR)
0950.14-k3	shuōle-ji-ju ₄ -huà	(AKR)
0897.03-k1	ta-déle-jiǎng jīn	(pAKR)
0947.03-k2	ta- diào buxialái	(pAKR)
0905.07-k2	wānwānqu qū -d	(AKRe)
0970.05-k2	cai ² -neng-chūbǎn-ne	(AKRe)
0907.01-k2	shì- bù -kěnéng-d	(pAKRe)
0972.18-k2	ta-dǎbù shāng -wo	(pAKRe)

Descendentní sledy

0898.06	wǒmen-d- zhù hè	(DE+DE)
0946.12-k1	zǎo -yǐ-xíguān-le	(DE+DE)
0910.04-k2	gen-shen ² me- guì zú	(pDE+DE)
0946.05-k2	dei ₃ - kuài -zhǎo-fángz	(pDE+DE)

Ascendentní sledy

0963.04-k1	ta-yì-tiān-dao- wǎn	(AS+AS)
0976.03-k3	qiúxué-d-xūyào	(AS+AS)
0935.04-k3	wàn-dùn-yì shàng -d	(AS+ASe)
0956.05-k2	shòu zāi -dìqū-d	(AS+ASe)

Jiné

0939.09-k1	you ³ le-xiǎo- máo bing	(AKR+DE)
0946.02-k1	wō ₃ -chí ₁ -zhōngguófàn	(AS+AKR)
0954.01-k2	qí tā -d-dong ¹ xi	(AS+e/p+DE)

⁶⁵ Slaměniková, 2016: 80.

Pětlabičné segmenty trojiktové

Arze jednoiktových pětlabičných segmentů se nachází vždy na první, třetí a páté slabice, celkový rytmus těchto segmentů je tedy akronymický. Trojiktové segmenty většinou vznikají spojením descendentního sledu se sledem akronymickým, mohou být však tvořeny také připojením ascendentního sledu ke sledu akronymickému. Nicméně z celkového počtu 26 trojiktových segmentů se druhá zmíněná kombinace vyskytla pouze dvakrát.

Akronymické sledy

0900.06-k2	zhōngwen-jiaòke shū	(DE+AKR)
0950.02-k2	yì -tian-bǐ-yì-tiān	(DE+AKR)
0941.03-k2	yi ² -ge-yuè-yì hòu	(AKR+AS)
0959.07	hé-hen- duō -guójiā	(AKR+AS)

Šesti- a víceslabičné segmenty

Segmentů, které jsou tvořeny více než pěti slabikami, se dohromady v korpusu nachází 106, což odpovídá 3,3 % všech segmentů. Z tohoto počtu je 77 segmentů šestislabičných, 25 segmentů sedmislabičných a 4 segmenty jsou osmislabičné. Co se týče počtu arzí, objevují se zde segmenty s jedním až čtyřmi iktami. Nejzastoupenější jsou segmenty obsahující tři iktové slabiky, které tvoří 55 % vzorku. Zároveň jsem zjistila, že se právě tři arze vyskytují asi u poloviny šestislabičných segmentů, u 64 % sedmislabičných segmentů a ve třech ze čtyř osmislabičných segmentů. Často se lze setkat také s dvouiktovými segmenty, které představují 43 % šestislabičných a 32 % sedmislabičných segmentů, u osmislabičných segmentů se však nevyskytují. Necelých 5 % segmentů je jednoiktových, přičemž se vždy jedná o segmenty, které vznikly spojením šesti slabik. Vzorek obsahuje pouze dva segmenty čtyřiktové, jeden z nich má sedm a druhý osm slabik. Zastoupení iktů se v mé analýze poměrně liší od výsledků T. Slaměnikové, v jejímž vzorku převládají segmenty dvouiktové se zastoupením 61 % a zbývajících 39 % tvoří segmenty trojiktové.⁶⁶

⁶⁶ Slaměniková, 2016: 80.

Počet slabik	1 iktus	2 ikty	3 ikty	4 ikty
6 slabik	5	33	39	0
7 slabik	0	8	16	1
8 slabik	0	0	3	1
Celkem	5	41	58	2

Tabulka č. 8 - Zastoupení iktů v šesti- a víceslabičných segmentech

Níže v tabulce č. 9 je uveden přehled rytmických sledů, které se vyskytují v šesti- a víceslabičných segmentech. Největší část představují trojiktové akronymické segmenty s celkovým zastoupením 27,4 %. Asi o 10 % méně zaujímají segmenty tvořené dvěma descendentními sledy. Třetím nejčastějším rytmem je seřazení tří descendentních sledů (DE+DE+DE), který se objevuje ve 14,2 % segmentů. Naopak jednoiktové segmenty tvořené kombinací ascendentního a descendentního sledu; dvouiktové segmenty tvořené dvěma ascendentními sledy; a čtyřiktové segmenty akronymické jsou zastoupeny pouze dvakrát.

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	ASe	3	2,8 %
	jiné	2	1,9 %
2 ikty	AKR	2	1,9 %
	pAKR	2	1,9 %
	AKRe	3	2,8 %
	pAKRe	4	3,8 %
	DE+DE	7	6,6 %
	pDE+DE	11	10,4 %
	AS+AS	2	1,9 %
	jiné	10	9,4 %
	3 ikty	DE+DE+DE	15
AKR		21	19,8 %
pAKR		2	1,9 %
AKRe		5	4,7 %
pAKRe		1	0,9 %
jiné		14	13,2 %
4 ikty	AKR	1	0,9 %
	pAKR	1	0,9 %
Celkem		106	100,0 %

Tabulka č. 9 - Rytmus šesti- a víceslabičných segmentů

Tyto segmenty bývají obvykle syntagmaty, přičemž se ve většině případů jedná o spojení slovesa, kterému může předcházet i podmět, a přívlastkem rozvinutého předmětu. Během analýzy jsem se však setkala také s jedním šestislabičným kompozitem, které se v textu opakovalo pětkrát. Stejně jako v pětislabičných segmentech je jím vlastní jméno, respektive toponymum, *jiékesīluofákè* (Československo), které je vždy realizováno jako akronymický sled.

Šesti- a víceslabičné segmenty jednoiktové

Jak již bylo zmíněno, pět šestislabičných segmentů obsahuje pouze jednu iktovou slabiku. Ve třech případech se jedná o sled ascendentní se třemi příklonkami a dva segmenty vznikají kombinací ascendentního a descendentního sledu.

Ascendentní sledy

0922.14-k1	<i>ni₃-dài-lǐ-lai-le-ma</i>	(ASee)
0966.01-k2	<i>ni₃-piàn-ròu-d-shihour</i>	(ASee)
0972.19-k2	<i>shi-bān-jiā-d-shihour</i>	(ASee)

Jiné

0926.12-k2	<i>shi-wǒ-wùle-ta-d</i>	(AS+DE)
0978.13-k2	<i>ni-dei₃-duō-dīfang-ta</i>	(AS+DE)

Šesti- a víceslabičné segmenty dvouiktové

Mezi dvouiktovými segmenty se nejčastěji vyskytuje kombinace dvou descendentních sledů, přičemž větší polovině z nich předchází předklonka, a dohromady tvoří 44 % vzorku. Dále má zaokrouhleně 27 % dvouiktových segmentů akronymický rytmus a stejně jako u segmentů pětislabičných dvouiktových se můžou arze vyskytovat na první a poslední slabice, nebo mohou být spojené s předklonkou či příklonkou (nebo také s více příklonkami), případně s předklonkou i příklonkou. Nejméně zastoupeným rytmem je kombinace dvou ascendentních sledů, která se objevuje pouze u dvou segmentů, což odpovídá necelým 5 %. Jiné rytmické sledy mohou být tvořeny kombinací akronymického sledu, kterému může předcházet předklonka, se sledem descendentním; kombinací ascendance s akronymií; spojením ascendentního sledu se dvěma sledy descendentními; nebo kombinací ascendentního a descendentního sledu, které jsou

odděleny atónickou slabikou. Segmentů s jedním z těchto rytmů je pouze o jeden méně než segmentů akronymických a tvoří tak 24 %.

Na rozdíl od mého vzorku se v analýze T. Slaměnikové vyskytují segmenty, jejichž rytmus je zařazený do kategorie „jiné“, častěji než segmenty akronymické a segmenty tvořené dvěma ascendentními sledy nejsou zastoupeny. Procentuální zastoupení kombinace dvou descendentních sledů je v obou vzorcích srovnatelné.⁶⁷

Descendentní sledy

0950.10	dàjia ₁ - dōu -pīping-ta	(DE+DE)
0964.08	jìcun-zhe-ge-bāoguo-ba	(DE+DE)
0912.08-k3	jiu-zhe ⁴ me-shēngying-d	(pDE+DE)
0943.03-k2	jiu-suí-ni ₃ -d- yì si-ba	(pDE+DE)

Ascendentní sledy

0928.04	shi-lǔxùn-d-gùxiāng	(AS+AS)
0973.02-k2	you ₃ -jìn gōng -d-qītú	(AS+AS)

Akronymické sledy

0923.07	xuǎnchulai-d-dàibiǎo	(AKR)
0902.16-k1	ba-wǒmen-d-shí dài	(pAKR)
0894.02-k4	nǎr -gǎndeshàng-nǐ-a	(AKRe)
0897.02	qìngzhu-dà huì -qu-le	(AKRee)
0936.01-k2	pa- guō buliǎo-jiāng-le	(pAKRe)

Jiné

0895.06-k2	tiānle-yi-tiao ₂ - jiè xian	(AKR+DE)
0968.04	ba ₃ -zhè-ge-xiao ₃ -cūnz	(pAKR+DE)
0903.08-k2	ta-duì- shén me-zhǔyì	(AS+AKR)
0922.05-k2	shi-zai ₄ - shén me-dìfang	(AS+DE+DE)
0920.01-k2	zai-běijīng-d-péngyoumen	(AS+e/p+DE)

⁶⁷ Slaměniková, 2016: 80.

Šesti- a víceslabičné segmenty trojiktové

U trojiktových segmentů převládá akronymický rytmus se zastoupením 50 %. Tyto sledy jsou obvykle tvořeny stejně jako pětislabičné trojiktové segmenty připojením ascendentního sledu ke sledu akronymickému, nebo připojením akronymického sledu ke sledu descendentnímu. V segmentech s více než pěti slabikami se k těmto kombinacím však mohou navíc vázat předklonky a příklonky. Ve vzorku se vyskytl jeden sedmislabičný segment, který má akronymický rytmus s předklonkou i příklonkou (0892.03-k2). Dále je asi čtvrtina trojiktových segmentů tvořena třemi po sobě následujícími descendentními sledy a další čtvrtina je zařazena do skupiny „jiné“. Jiné rytmické sledy nejčastěji vznikají kombinací dvou akronymických sledů; nebo vložением atónické slabiky mezi akronymický a descendentní sled, případně mezi ascendentní a akronymický sled. Poněkud neobvyklým rytmem se vyznačují dva osmislabičné segmenty, z nichž je jeden tvořen vložением atónické slabiky mezi dva ascendentní sledy a sled descendentní (0920.04), a druhý tvoří spojení akronymického sledu s předklonkou a descendentního sledu (936.02-k2).

Ve vzorku T. Slaměnikové jsou rovněž nejzastoupenější segmenty s akronymickým rytmem, tvoří však asi o 23 % více všech trojiktových segmentů než v mé analýze. Spojení více descendentních sledů a jiné typy rytmu se potom vyskytují pouze ojediněle.⁶⁸

Akronymické sledy

0888.07-k2	hángkōng-móxing-xiǎozǔ.	(AKR)
0895.01-k2	he-xiōngyā lǐ -zhi-jīān	(pAKR)
0950.09-k1	měi-ge- yūn dongyuan ² -d	(AKRe)
0892.03-k2	he-bùlagé-zhi-jian ¹ -d	(pAKRe)

Descendentní sledy

0952.08-k2	wo ³ men-děi-xiǎng- bàn fa	(DE+DE+DE)
0889.02-k2	tè -zhong-bùdui-qu-gōngzuo-le	(DE+DE+DE)

⁶⁸ Slaměniková, 2016: 80.

Jiné

0937.05	zì jī ₃ -zuò-zhè-jian-shì	(AKR+AKR)
0934.05	shōucangjiā-d- yìn jiàn	(AKR+e/p+DE)
0927.06	jiǎn dān -d-jìeshao-yi-xiar ⁴	(AS+e/p+AKR)
0925.02-k2	nei ⁴ -ke-dà- huái shu-dǐxia	(AKR+DE+DE)
0920.04	you-jiésū-you ₂ xié-d- dài biǎo	(AS+AS+e/p+DE)
0936.02-k2	zai-yì-jiu ₃ -sì-jiǔ-nián- chūn tian	(pAKR+DE)

Šesti- a víceslabičné segmenty čtyřiktové

Oba čtyřiktové segmenty mají akronymický rytmus. Jeden z nich je tvořený sedmi slabikami, z nichž je první, třetí, pátá a sedmá iktová, a dá se rovněž říci, že se jedná o spojení dvou descendentních a jednoho akronymického sledu. Druhý segment je osmislabičný a je tvořen stejným způsobem, před první descendentní sled je však navíc vložena předklonka.

Akronymické sledy

0927.04	wǒ-gei-ni ³ men-liǎng-ge-ren ²	(AKR)
0918.07-k2	nǐ- yí ding-gen ¹ -ta-tándelái	(pAKR)

Shrnutí analýzy segmentů

V tabulce č. 10 uvádím přehled zastoupení rytmického uspořádání všech segmentů. Lze z ní vyčíst, že dominantní část analyzovaných segmentů je tvořena descendentními sledy, které dohromady představují 46,5 % celku. U více než tři čtvrtin descendentních segmentů se přitom jedná o jeden rytmický sled obsahující jednu iktovou slabiku. Akronymie a ascendance je ve vzorku zastoupena v zásadě rovnoměrně, oba typy zvlášť zaujímají necelou čtvrtinu segmentů. Zároveň platí, že mezi ascendentními sledy opět převládají segmenty jednoiktové (cca 93 %), a co se týče akronymie, mají se stejným poměrem převahu segmenty dvouiktové. Mezi ostatní jsem zařadila segmenty tvořené jedinou slabikou a segmenty, které mají jiný rytmický průběh. Dohromady tyto segmenty zaujímají 5,1 %.

Rytmus	Počet iktů	AČ	RČ
Akronymický	2 iktý	729	22,5 %
	3 a více iktů	57	1,8 %
Descendentní	1 iktus	1204	37,1 %
	2 a více iktů	304	9,4 %
Ascendentní	1 iktus	760	23,4 %
	2 iktý	23	0,7 %
Ostatní	jednoslabičné	80	2,4 %
	jiné	86	2,7 %
Celkem		3243	100,0 %

Tabulka č. 10 - Shrnutí rytmického členění segmentů

Při srovnání svých výsledků s analýzou T. Slaměnikové jsem zjistila, že všechny hodnoty jsou velmi podobné. Největší rozdíl lze pozorovat u zastoupení ascendentních segmentů, které ve vzorku T. Slaměnikové představují 19,3 %, a descendentních segmentů, jejichž relativní četnost je 49 %.⁶⁹ Přesto se však zjištěné hodnoty v obou vzorcích neliší o více než 5 %.

Analýza kól

V rámci analýzy rytmického členění kól jsem u každého z nich popsala, kolika a jakými rytmickými sledy jsou tvořena. Pro znázornění seřazení jednotlivých sledů jsem využila grafických značek, které zavedl O. Švarný⁷⁰, tečka jako označení pro předklonky a příklonky však byla nahrazena znakem pro stupeň:

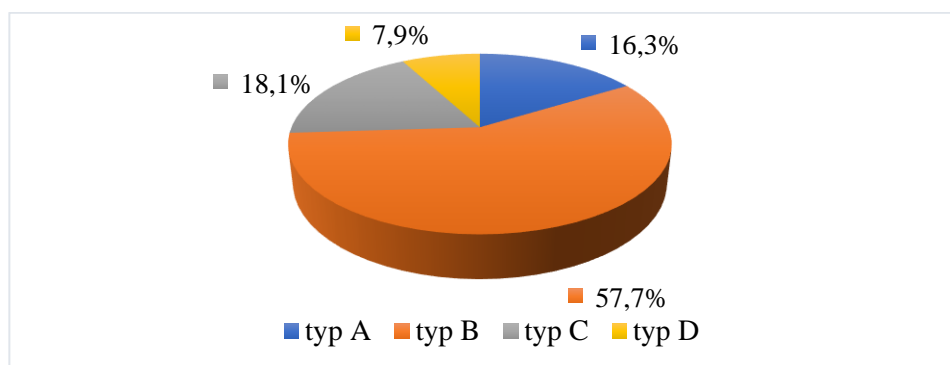
- / ascendentní sled
- \ descendentní sled
- v trojslabičný akronymický sled
- ∨ akronymická struktura tvořená descendentním a ascendentním sledem
- | lichá slabika
- ° předklonka/příklonka

V závislosti na výskytu a umístění arzí v rámci kól byly vymezeny čtyři skupiny. Jako typ A jsou označena kóla, která jsou tvořena jedním sledem. Největší část kól je

⁶⁹ Slaměniková, 2016: 76.

⁷⁰ Švarný – Uher, 1998: 48.

vícesledových, u nichž nedochází k bezprostřednímu sousedství arží. Tato kóla jsou zařazena do typu B. Kóla typu C jsou rovněž tvořena více sledy, jsou v nich však umístěny dva ikty vedle sebe, což je označeno znaménkem plus mezi danými sledy. V kólech typu D brání bezprostřednímu sousedství arží atónická slabika vložená mezi sledy. Tento typ je ve vzorku nejméně početný. Zastoupení jednotlivých typů znázorňuje graf č. 3.

Graf č. 3 - Zastoupení typů kól

Typ A – Jednosledová kóla

Ve zkoumaném vzorku je celkem 256 kól tvořených jedním sledem. Tyto sledy mohou být ascendentní, descendentní či akronymické, nebo se může jednat o lichou slabiku. Ke sledům se také mohou vázat předklonky a příklonky.

Typ	Rytmus	AČ	RČ
Typ A	AKR	92	35,9 %
	DE	68	26,6 %
	AS	91	35,5 %
	lichá	5	2,0 %
Celkem		256	100,0 %

Tabulka č. 11 - Rytmičké členění jednosledových kól

V tabulce č. 11 lze vidět, že mezi jednosledovými kóly jsou nejfrekventovanější akronymické a ascendentní sledy. Každý z nich zaujímá více než jednu třetinu vzorku. O necelých 10 % méně kól je tvořeno descendentním sledem a pouze pět kól tvoří jedna lichá slabika.

Akronymie

0905.07-k1 zhè-tiao-lù,

v

0913.01-k2 qing₃-bié-zháo **ji**.

°v

0947.08-k1	diào-yǔdiǎnr-le,	∨°
0962.04-k1	ni ₃ -bié-xiǎokàn-ta,	°∨°

Ascendence

0905.09-k1	wo-bǎ-tuǐ,	/
0947.10-k3	chuīdiào-le.	/°

Descendence

0947.02-k1	xiǎoxin,	\
0952.03-k2	kuài-shíqilai-ba.	°\

Typ B – Kóla bez sousedství arzí

Kól tohoto typu se v korpusu vyskytuje 908. Jedná se o kóla tvořená dvěma až sedmi sledy, více než polovina z nich je přitom dvousledových. Pouze jedno obsahuje sedm sledů a tři kóla mají sledů šest. Co se týče rytmu, převládá asi z 60 % akronymie. Akronymické struktury bývají tvořeny kombinací descendentního a ascendentního sledu, které se mohou opakovat. Jádrem může být také trojslabičný akronymický sled, kterému předchází alespoň jeden descendentní sled, nebo za ním následuje alespoň jeden ascendentní sled, případně obojí. Kromě toho vzniká akronymický rytmus také umístěním liché slabiky za jeden nebo více descendentních sledů. Přibližně jedna čtvrtina kól obsahuje více descendentních sledů za sebou a má tedy descendentní rytmus. Kóla tvořená seřazením více ascendentních sledů jsou méně častá, zaujímají necelých 7 % vzorku. V kólech s jiným rytmem stojí descendentní sled těsně za sledem ascendentním, pouze jeden ze sledů však nese iktovou slabiku, tudíž nedochází k bezprostřednímu styku dvou arzí. Zastoupení těchto kól je podobné jako u kól s více za sebou jdoucími ascendentními sledy.

Typ	Rytmus	AČ	RČ
Typ B	AKR	544	59,9 %
	více DE	242	26,7 %
	více AS	62	6,8 %
	jiné	60	6,6 %
Celkem		908	100,0 %

Tabulka č. 12 - Rytmičké členění kól bez sousedství arzí

Akronymie

0945.07-k3	yě-bu-yí dìng .	V
0912.05-k1	ta-zhè-yang zuò,	°\
0958.01-k2	yí-cùn- guāng yin yí-cùn- jīn ,	\\V
0976.06-k2	yí -wàn-dùn-yi ₃ shang ⁴ -d dà-chuán.	V/°
0966.08	wǒ- wán quan lǐnghui nǐ-d-yi-piàn chéngyì.	°\\V/

Více descendentních sledů

0966.13-k3	ta-kàngo-mei ² -you.	°\
0963.03	wo ³ men- yòu -yǒule xīn-rènwu.	\\°\
0964.03	nèi -shihour wo ₃ -jìzhu zai- péng you-jia ¹ li.	\ °°\

Více ascendentních sledů

0888.06-k2	zhuóshǒu biānxiě,	//
0972.19-k2	shi-bān- jiā -d-shihour pèngshāng-d.	/°°
0956.05-k2	qu-shìchá shòu zāi -dìqū-d qíngkuàng.	///°

Jiné

0950.12-k2	jiu-bié- qiáng -chī,	^
0937.05	wo ₃ -yuànyì zì ji ₃ -zuò-zhè-jian-shì.	°\W
0914.02	ta-màozh-dà yǔ qu-qǐng-yīsheng.	°V^
0902.01-k1	qǐng-ni dài-wo kàn-yihuir ₃ - hái z,	\\V

Typ C – Kóla s bezprostředním sousedstvím arzí

K bezprostřednímu susedství arzí dochází jestliže za segmentem, jehož iktová slabika se nachází na konci, následuje segment s arzí na první slabice. V mém vzorku se nachází 285 takových kól, přičemž u 17 z nich se vyskytují dvě susedství arzí. Z tabulky č. 13 je patrné, že kóla tohoto typu jsou nejčastěji tvořena kombinací ascendentních a akronymických sledů; kombinací akronymických a descendentních sledů; a seřazením více akronymických struktur za sebou. Každá z těchto kombinací zaujímá asi pětinu vzorku. Spojení ascendentních sledů s descendentními a kombinace s lichou slabikou se vyskytují se zhruba o 10 % nižší četností. Po liché slabice může následovat akronymie nebo descendance; nebo o něco méně často jí může předcházet akronymie či ascendance.

Poměrně podstatná část kól má jiný rytmický průběh. Zpravidla vznikají kombinací více typů rytmických sledů a jsou zde zařazena téměř všechna kóla se dvěma střety arzí.

Typ	Rytmus	AČ	RČ
Typ C	více AKR	55	19,3 %
	AS+AKR	67	23,5 %
	AKR+DE	56	19,6 %
	AS+DE	35	12,3 %
	lichá+DE/AKR	17	6,0 %
	AS/AKR+lichá	12	4,2 %
	jiné	43	15,1 %
Celkem		285	100,0 %

Tabulka č. 13 - Rytmičké členění kól se sousedstvím arzí

Kombinace více akronymických struktur

- 0932.06-k1 ta¹-d-huà **gāng**-yi-shuo₁wán, V+V
 0959.08-k2 dìngle-hen₃-**duō** sàngquán-rǔguó-d tiáoyuē. V+V°/

Kombinace ascendentního sledu s akronymií

- 0925.05-k2 rénshēn diāopí wūla**cǎo**. //+V
 0976.01-k2 dàjiā **dōu**-fǎndui zai-zhèli-jiànchǎng. /+°\V
 0976.03-k3 lai-mǎnzú dāng-dì-értong qiúxué-d-xūyào. /+\\V/

Kombinace akronymie s descendentním sledem

- 0894.03-k1 dào-**gōng**chanzhu₃yi⁴ shèhui, °V+\
 0950.02-k2 **yì**-tian-bǐ-yi-tiān **qiáng**qilai-le. \\V+\
 0902.01-k2 wo₃-chūqu **mǎi**-yi-dianr³ dōngxi jiu-huǐlai. °\\V+°\

Kombinace ascendentního a descendentního sledu

- 0947.17-k2 jiu-bei₄-jǐngchá **zhuā**zhu-le. /+\
 0959.11-k1 dàyuē qíngkuang shi-**zhè**-yang, /+°\
 0920.08-k2 bu-gù guójiā **jí**ti-d-lìyi. //+\\

Kombinace s lichou slabikou

- 0939.03-k2 zào ji³-ge-**jù**z. |+\\
 0915.02 wǒ **yě**-hen-xǐhuan he-dǔzitāng. |+°\V
 0943.15-k1 ni₃-**xiān** qù, /+|

0954.02-k1	zhè-xie ni ₃ -suí- biàn ná,	V+
<u>Jiné</u>		
0960.02-k2	bùrán shén me-ye ₃ -wánbuchéng.	/+VV
0914.03-k2	hé bi mào zhe ⁴ -ge-xiǎn-ne?	/+ +V°
0905.10-k1	xiǎoháir běnlai-xiang ³ huà-tiao- zhí xiàn,	/+V+\\

Typ D – Kóla s atónickou slabikou, která zabraňuje susedství arzí

Těchto kól se ve vzorku vyskytuje 125 a jedná se tak o nejméně početnou skupinu. Kombinace sledů jsou stejné jako u kól typu C, liší se pouze tím, že se mezi nimi navíc nachází atónická slabika, díky které nedochází k bezprostřednímu susedství iktových slabik. Více než jedna třetina z nich vzniká spojením akronymie s descendencí, což je nejzastoupenější kombinace. Druhým nejčastějším rytmem je seřazení více ascendentních sledů a asi o jedno procento méně zaujímá kombinace ascendentního a descendentního sledu. Relativně početná část kól je tvořena také spojením ascendance s akronymií. Kombinace s lichými slabikami a jiné rytmy se ve vzorku objevují spíše ojediněle.

Typ	Rytmus	AČ	RČ
Typ D	více AKR	25	20,0 %
	AS+AKR	18	14,4 %
	AKR+DE	43	34,4 %
	AS+DE	23	18,4 %
	lichá+DE/AKR	6	4,8 %
	AS/AKR+lichá	4	3,2 %
	jiné	6	4,8 %
Celkem		125	100,0 %

Tabulka č. 14 - Rytmičké členění kól s atónickou slabikou mezi dvěma arzemi

Kombinace více akronymických struktur

0908.01-k3	xiànzai-shi rénmin-gōngshè-d fùzhu ₃ rèn .	\\°V
0955.11-k1	tíqinjiā-d jiētou-biǎoyǎn,	V°V

Kombinace akronymie s descendentním sledem

0902.15-k2	méi -you zilaishuǐ-d-shèbei.	\\V°
0901.05	zhè búguò-shi zàn shí-bànfā.	/°\\
0921.05	duìdai-lǎoniánren yao- zūn jīng.	V°\\

Kombinace ascendentního sledu s akronymií

0909.01-k2	mǎlùshang zhè me-yi-dà-tan-xiě,	/°\V
0908.02-k3	dà- zhuàn xiǎo- zhuàn jiu-nán-d- duō -le.	//°V°

Kombinace ascendentního a descendentního sledu

0922.15-k2	jiu-suàn wò ₃ -sòng-ni ₃ -d- lǐ wu-ba.	/°\
0891.03-k2	hao ₃ -xiē-ren zai-nàr chī-guànchang.	/°/°\

Kombinace s lichou slabikou

0938.12-k1	kàn ni ₃ -chuānle xīn- yī fu,	°\°\
0889.04-k2	shéi dou-méi-you tèquán.	°V
0913.05-k1	bīng shū shang shuō,	/°
0920.06-k1	ni ₃ -jì-gei-wo ³ -d shū,	°V°

Jiné

0922.07-k2	zài -ye-bu-yòng na-lǎo-yi-tào-d lǐ yí-le.	V°V°\
0903.08-k2	ta-duì- shén me-zhǔyì dou-méi-you xìnxīn.	/\°V

Shrnutí analýzy kól

Níže vložená tabulka č. 15 shrnuje výsledky analýzy rytmického členění kól. Nejvíce zastoupena jsou vícesledová kóla bez sousedství arzí, která tvoří asi 58 % vzorku. Tato kóla mají nejčastěji akronymický rytmus, který zaujímá přes jednu třetinu všech kól, nebo jsou tvořena více descendentními sledy (15 % celku). Druhou nejpočetnější skupinu tvoří vícesledová kóla s bezprostředním sousedstvím arzí s relativní četností 18 %. Nejčastěji se zde vyskytují kombinace ascendance s akronymií; akronymie s descencencí; a seřazení více akronymií. Zastoupení každého z těchto rytmů je zaokrouhleně 4 %. V kólech tvořených jedním sledem, jejichž relativní četnost dosahuje 16 %, je nejfrekventovanější akronymický a ascendentní rytmus se stejným zastoupením 5,8 %. Poměrně časté jsou zde také ascendentní sledy, kterých se vyskytuje o 1,5 % méně. Nejméně kól je zařazeno do kategorie D, která zahrnuje vícesledová kóla, v nichž atónická slabika zabraňuje styku dvou arzí. V rámci těchto kól se nevíce vyskytuje kombinace akronymie a descendance, přičemž její relativní četnost představuje necelá 3 % celku.

Hodnoty získané analýzou kól jsem opět srovnala s výsledky analýzy T. Slaměnikové.⁷¹ Procentuální zastoupení jednotlivých typů kól je v obou vzorcích velmi podobné. Nejvíce se liší kóla typu A, kterých je v analýze T. Slaměnikové zhruba o 5 % více a jedná se tak o druhou nejpočetnější skupinu. Zastoupení většiny typů rytmu je v obou vzorcích srovnatelné, s relativní četností kolem 41 % převládá akronymie a za ní následuje kombinace více descendentních sledů. Větší rozdíl spočívá především ve výskytu rytmů v rámci jednosledových kól typu A, u nichž ve vzorku T. Slaměnikové převažují descendentní sledy, zatímco ascendentních je více než o polovinu méně. V mé analýze jsou však mezi těmito kóly ascendentní sledy spolu s akronymickými nejčastější.

Typ	Počet	Rytmus	AČ	RČ
Typ A	256 16,3 %	AKR	92	5,8 %
		DE	68	4,3 %
		AS	91	5,8 %
		lichá	5	0,3 %
Typ B	908 57,7 %	AKR	544	34,6 %
		více DE	242	15,4 %
		více AS	62	3,9 %
		jiné	60	3,8 %
Typ C	285 18,1 %	více AKR	55	3,5 %
		AS+AKR	67	4,3 %
		AKR+DE	56	3,6 %
		AS+DE	35	2,2 %
		lichá+DE/AKR	17	1,1 %
		AS/AKR+lichá	12	0,8 %
		jiné	43	2,7 %
Typ D	125 7,9 %	více AKR	25	1,6 %
		AS+AKR	18	1,1 %
		AKR+DE	43	2,7 %
		AS+DE	23	1,5 %
		lichá+DE/AKR	6	0,4 %
		AS/AKR+lichá	4	0,3 %
		jiné	6	0,4 %
Celkem			1574	100,0 %

Tabulka č. 15 - Shrnutí rytmického členění kól

⁷¹ Slaměniková, 2016: 81.

Závěr

Hlavním cílem této práce byla analýza korpusu 803 příkladových vět, které jsou obsaženy ve třetím dílu *Učebního slovníku jazyka čínského* pod hesly 888–980. Podkladem k analýze byla prozodická transkripce těchto vět, které jsem převedla do elektronické podoby. Jako vzor pro zpracování jsem použila popis prozodické analýzy Oldřicha Švarného v *Hovorové čínštině v příkladech III* a článek Terezy Slaměnikové *Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50)*.

V teoretické části této práce jsem se zabývala především představením prozodického systému O. Švarného a vysvětlením nejdůležitějších pojmů. Dále jsem popsala postup při zpracování vzorku a v analytické části jsem uvedla výsledky získané analýzou lineárního a rytmického členění segmentů a kól, které jsem srovnala s výsledky analýz O. Švarného a T. Slaměnikové.

Co se týče lineárního členění, 803 analyzovaných vět se skládá z 1 574 kól, 3 243 segmentů a 9 925 slabik. Největší část kól je tvořena dvěma segmenty a zhruba o polovinu méně představují zvlášť kóla obsahující jeden a tři segmenty. Tyto výsledky odpovídají zjištěním O. Švarného a T. Slaměnikové. Segmenty jsou nejčastěji tvořeny dvěma a třemi slabikami. Zastoupení segmentů podle počtu slabik je opět velmi podobné jako v analýze T. Slaměnikové, v mém vzorku však pozoruji o něco častější výskyt segmentů čtyř- a víceslabičných.

Během analýzy prominence slabik jsem zjistila, že větší polovina slabik nese rytmický přízvuk a nejfrekventovanější mezi všemi slabikami jsou slabiky atónické se zastoupením přes 30 %. Z iktových slabik jsou nejpočetnější slabiky plně tónické iktové, které představují asi 28 % vzorku.

Analýza rytmického členění byla provedena nejdříve v rovině jednotlivých segmentů rozdělených podle počtu slabik. Na analýzu segmentů navázala analýza kól, která byla rozdělena do čtyř skupin podle sousedství arzí, a na základě uspořádání vyskytujících se rytmických sledů byl vyhodnocen jejich celkový rytmus. Mezi segmenty převažuje descendentní rytmus, přičemž většina descendentních segmentů je tvořena jedním sledem. Výskyt akronymických a ascendentních sledů je téměř stejný, relativní četnost obou rytmů je 24 %. T. Slaměnikova ve své analýze došla k velmi podobným výsledkům, největší rozdíl představuje pouze o několik procent nižší zastoupení ascendentních sledů. V rámci kól se nejčastěji objevuje akronymický rytmus se

zastoupením zhruba 40 %, který vzniká převážně spojením dvou a více sledů. Poměrně časté je také opakování několika za sebou následujících descendantních sledů. Hodnoty získané analýzou rytmického členění kól se mírně liší od výsledků T. Slaměnkové, především pokud se jedná o zastoupení jednosledových kól, kterých je v mém vzorku poměrně méně. V mé analýze se přitom ascendance vyskytuje spolu s akronymií ve více než jedné třetině těchto kól, zatímco v analýze T. Slaměnkové je zastoupení ascendentních sledů zhruba o 15 % nižší a představuje tak nejméně zastoupený rytmus.

Součástí mé práce jsou kromě samotné analýzy také přiložené soubory, které obsahují prozodickou transkripci zkoumaných vět, jejich přepis v čínských znacích a český překlad. Elektronické zpracování příkladových vět přispěje k postupnému převedení USJČ do digitální podoby, což zajistí jeho větší dostupnost a umožní rozsáhlejší výzkum suprasegmentálních jevů čínštiny.

Resumé

Professor Oldřich Švarný provided a solid basis for a deeper understanding of the prosody of spoken Chinese by creating a transcription that captures suprasegmental features of speech. He also compiled an extensive corpus of Chinese sentences, including their prosodic transcription, in the *Learning Dictionary of Modern Chinese*. The aim of my theses is to analyze rhythmical features of a part of this corpus. Specifically, I study the character of 803 example sentences under headwords 888-980. In the first step, I transcribe the sentences into electronic form. In terms of the analysis, I focus on segmentation of the text into smaller units which include colas, segments and syllables. Subsequently, I classify the syllables according to Švarný's system of seven degrees of prominence. Based on the placement of stress bearing syllables I describe by which type of rhythm the segments are formed. Finally, I focus on overall rhythm within colas. Comparison of the results with findings of Oldřich Švarný and Tereza Slaměňíková is also a part of the analysis.

Key words: prosodic transcription, Oldřich Švarný, rhythmical features, seven degrees of prominence, Learning Dictionary of Modern Chinese

Seznam zdrojů

- GÅRDING, Eva. Speech Act and Tonal Pattern in Standard Chinese: Constancy and Variation. *Phonetica*. 1987, 44(1), s. 13-29. ISSN 1423-0321.
- JIN, Shunde. *An Acoustic Study of Sentence Stress in Mandarin Chinese*. The Ohio State University, 1996. 234 s.
- POSPĚCHOVÁ, Zuzana. Prozodická transkripce čínštiny a její využití v současnosti. *Dálný východ*. Olomouc, 2015, V (2), s. 93-103. ISSN 1805-1049.
- POSPĚCHOVÁ, Zuzana. *Tónové změny v moderní čínštině ze sociolingvistické perspektivy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2016a. 260 s. ISBN 978-80-244-5072-8.
- POSPĚCHOVÁ, Zuzana. Prosodic Transcription of Standard Chinese and its Use in Teaching. *Acta Linguistica Asiatica*. 2016b, roč. 2016, s. 35-45. ISSN 2232-3317.
- SHEN, Xiao-nan Susan. *The Prosody of Mandarin Chinese*. University of California Press, 1990. 102 s. ISBN 0520097505.
- SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmické členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). *Dálný Východ*. Olomouc, 2016, IV(2), s. 64-82. ISSN 1805-1049.
- ŠVARNÝ, Oldřich a UHER, David. *Hovorová čínština: úvod do studia hovorové čínštiny*. 2., přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 190 s. ISBN 80-244-0298-x.
- ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Hovorová čínština v příkladech III*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 251 s. ISBN 8070678194.
- ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 163 s. ISBN 978-80-244-4205-1.
- ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1998. ISBN 8070679077.
- TŘÍSKOVÁ, Hana. Prozodická transkripce čínštiny O. Švarného: čtyři historické verze. *Nový Orient*. 2011a, roč. 66, č. 4, s. 45–50. ISSN 0029-5302.
- TŘÍSKOVÁ, Hana: *Segmentální struktura čínské slabiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2012. 440 s. ISBN 978-80-246-2181-4.

TŘÍSKOVÁ, Hana. Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny. *Nový Orient*. 2011b, roč. 66, č. 4, s. 40–43. ISSN 0029-5302.

TSENG, Chiu-yu. *An Acoustic Phonetic Study on Tones in Mandarin Chinese*. Institute of Linguistics, Academia Sinica, 1990. 159 s. ISBN 9799860053240.

UHER, David, SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Prozodická analýza monologu. *Dálný východ*. Olomouc, 2015, V (2), s. 104-115. ISSN 1805-1049.

UHER, David, Xuemin LIU a Jakub VYKOUKAL. *Učebnice čínské konverzace*. Praha: Leda, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7335-109-0.

UHER, David, Xueli JIN a Tereza SLAMĚNÍKOVÁ. *Učebnice čínské konverzace II*. Praha: Leda, 2016. 518 s. ISBN 978-80-7335-409-1.

Seznam příloh

Přílohy na CD

Příloha 1 – Věty v prozodické transkripci

Příloha 2 – Věty ve znacích

Příloha 3 – Věty v českém překladu

Příloha 4 – Analýza segmentů a kól

Přílohy dokumentu

Příloha č. 1 – Protokol analýzy

Přílohy dokumentu

Protokol analýzy			
Hesla:	0888-0980	Počet segmentů:	3 243
Počet vět:	803	Počet sledů:	4 059
Počet kól:	1 574	Počet slabik:	9 925
PROMINENCE SLABIK			
zdůrazněně tónické (1 346), plně tónické iktové (2 771), plně tónické neiktové (1 285), oslabeně tónické iktové (367), oslabeně tónické neiktové (1 058), atónické (3 098)			
SEGMENTY			
jednoslabičné jednoiktové (80)			
dvouslabičné jednoiktové (1 178): AS (516), DE (662)			
trojslabičné (969):			
<ul style="list-style-type: none"> • jednoiktové (657): AS (100), ASe (89), DE (186), pDE (282) • dvouiktové (312): AKR (312) 			
čtyřslabičné (636):			
<ul style="list-style-type: none"> • jednoiktové (146): AS (10), ASe (38), DE (15), pDE (49) jiné (34) • dvouiktové (490): AS+AS (13), DE+DE (178), AKR (185), pAKR (62), AKRe (52) 			
pěťslabičné (274):			
<ul style="list-style-type: none"> • jednoiktové (26): ASe (4), DE (1), pDE (9), jiné (12) • dvouiktové (222): AS+AS (6), AS+ASe (2), DE+DE (63), pDE+DE (30), AKR (29), pAKR (26), AKRe (36), pAKRe (16), jiné (14) • trojiktové (26): AKR (26) 			
šesti- a víceslabičné (106):			
<ul style="list-style-type: none"> • jednoiktové (5): ASe (3), jiné (2) • dvouiktové (41): AS+AS (2), DE+DE (7) pDE+DE (11), AKR (2), pAKR (2), AKRe (3), pAKRe (4), jiné (10) • trojiktové (58): DE+DE+DE (15), AKR (21), pAKR (2), AKRe (5), pAKRe (1), jiné (14) • čtyřiktové (2): AKR (1), pAKR (1) 			

KÓLA

počet segmentů: jeden (400), dva (743), tři (370), čtyři (56), pět (5)

tvořena jedním sledem (256): AKR (92), DE (68), AS (91), lichá slabika (5)

tvořena dvěma a více sledy (1 318):

a) bez sousedství arzí (908): AKR (544), více DE (242), více AS (62), jiné (60)

b) sousedství arzí (285; rozděleno podle místa, kde dochází ke kontaktu, AS i DE se mohou opakovat): více AKR (55), AS+AKR (67), AKR+DE (56), AS+DE (35), lichá+DE/AKR (17), AS/AKR+lichá (12), jiné (43)

c) atónická slabika mezi dvěma arzemi (125): více AKR (25), AS+AKR (18), AKR+DE (43), AS+DE (23), lichá+DE/AKR (6), AS/AKR+lichá (4), jiné (6)

Použité zkratky:

AKR = akronymická struktura; AS = ascendentní sled; DE = descendentní sled;

p = předklonka; e = příklonka